

T.L.A. BULLETIN

วารสารห้องสมุด



ปีที่ 48 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2547

ISSN 0857-0086



สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รายนามคณะกรรมการบริหารประจำปี พ.ศ. 2546 - 2547

1. ศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ขวลิต		นายกสมาคม และประธานแผนกวิชาการ คนที่ 1
2. นางสาวคนธ์	ศิริวงศ์วัฒน์	อุปนายกคนที่ 1 และเหรัญญิกคนที่ 1
3. นางสาวทัศน	หาญพล	อุปนายกคนที่ 2 และประธานแผนกวิชาการ คนที่ 2
4. นางสาวช่อทิพย์	มงคลมัลย์	เหรัญญิกคนที่ 2
5. นายฤทธิชัย	เดชะมัทธนันท์	นายทะเบียน
6. นางอุไร	สวัสดิกุล ณ อยุธยา	ปฏิคม
7. นายประจักษ์	วัฒนานุสิทธิ์	ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
8. นางวรางคณา	อินทรพินทุวัฒน์	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 1
9. นางกิ่งแก้ว	อ่วมศรี	ประธานแผนกจัดทำวารสารห้องสมุด
10. นายกุลธร	เลิศสุริยะกุล	ประธานแผนกจัดพิมพ์
11. นายบุญเรือง	เนียมหอม	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา
12. นางเรณู	เปียชื่อ	ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุด
13. นายเกรียงศักดิ์	สังข์ชัย	ประธานแผนกหาทุน
14. นาวาอากาศเอกหญิงนวรรตน์	ทองสลวย	ประธานแผนกแลกเปลี่ยนหนังสือ และสิ่งพิมพ์
15. นางสุกัญญา	ศรีสืบสาย	ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด
16. นายประสิทธิ์	ทองจันทร์แก้ว	บรรณรักษ์
17. นางสาวดี	วิเชษฐ์พันธุ์	เลขานุการ คนที่ 1
18. นางสาวอรพินท์	ลิมสกุล	เลขานุการ คนที่ 2

นางวรรตน์ ศรีน้ำเงิน เลขานุการบริหาร

EXECUTIVE BOARD OF THE THAI LIBRARY ASSOCIATION

Under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Mahachakri Sirindhorn 2003-2004

- | | |
|-------------------------------------|---|
| 1. Prof. Khumying Maenmas Chavallit | President & Chairperson of Professional Development and Training I |
| 2. Mrs. Suwakhon Siriwongwarawat | Vice President I & Treasurer I |
| 3. Miss Tassana Hanpol | Vice President II & Chairperson of Professional Development and Training II |
| 4. Miss Chowthip Mongkulmann | Treasurer II |
| 5. Mr. Rithichai Techamahattanan | Chairperson of Membership |
| 6. Mrs. Urai Swasdikul Na Ayudthaya | Chairperson of Hospitality |
| 7. Mr. Prachark Wattananusit | Chairperson of Foreign Relations |
| 8. Mrs. Varangkanang Intarapintuwat | Chairperson of Public Relations I |
| 9. Mrs. Kingkaew Aumsri | Chairperson of T.L.A. Bulletin |
| 10. Mr. Kulthorn Lersuriyakul | Chairperson of Publication |
| 11. Mr. Boonruang Niamhom | Chairperson of Research and Development |
| 12. Mrs. Renoo Plasae | Chairperson of Library Standard |
| 13. Mr. Kriangsak Sungchai | Chairperson of Fund Raising |
| 14. Gp. Capt. Nawarat Tongsaluay | Chairperson of Publication Exchange |
| 15. Mrs. Sukanya Srisuabsai | Chairperson of Library Supervision |
| 16. Mr. Prasit Thongjunkaew | Librarian |
| 17. Mrs. Suwadee Vichegpan | Secretary I |
| 18. Miss Orapin Limsakul | Secretary II |
- Mrs. Vorrarat Srinamngern Executive Secretary

ประธานชมรมในสังกัด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ประธานชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ

นางสาวอรพินท์ ลิ้มสกุล

Miss Orapin Limsakul

ประธานชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี

นางสาวฐิติรัตน์ สุวรรณปราโมทย์

Miss Thitirat Suwanpramote

ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

นายกุลธร เลิศสุริยะกุล

Mr. Kulthorn Lersuriyakul

ประธานชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

นางจันทิมา เขียวแก้ว

Mrs. Jantima Kheokao

ประธานชมรมห้องสมุดเฉพาะ

นางวรางคณา อินทรพินทุวัฒน์

Mrs. Varangkana Intarapintuwat

ประธานชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

นางทิพวรรณ แซ่ตั้ง

Mrs. Thippawan Saetang

ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

นางพรรณกนก วงศ์วีรัชิต

Mrs. Phunkanok Wongweerachit

ประธานชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ

นางสาวน้ำทิพย์ วิภาวิน

Miss. Namthip Wipavin

ประธานชมรมห้องสมุดสถาบันเอกชน

นางละเอียด ศรีวรนันท์

Mrs. La-iet Srivoranan



ISSN 0857-0086

วารสารห้องสมุด T.L.A. BULLETIN

ปีที่ 48 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2547

วารสารวิชาการรายสามเดือนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ใน
พระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความคิด ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
2. เผยแพร่ผลการทดลอง การค้นคว้า และการวิจัยของสถาบันที่เกี่ยวข้อง
3. เป็นสื่อกลางในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกและ
ผู้สนใจ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ (มกราคม - มีนาคม, เมษายน - มิถุนายน, กรกฎาคม -
กันยายน, ตุลาคม - ธันวาคม) ISSN 0857-0086

อัตราค่าสมาชิก

จำหน่ายปลีกฉบับละ 60 บาท สมาชิกรายปี ปีละ 250 บาท ให้เปล่า
สำหรับสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ติดต่อขอรับและสมัคร
เป็นสมาชิกได้ที่

- นางวรรรัตน์ ศรีน้ำเงิน สำนักงานสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
สมาชิกและผู้สนใจต้องการเผยแพร่ความรู้หรือแสดงความคิดเห็น โปรด
ส่งเรื่องไปที่

- นางกิ่งแก้ว อ่วมศรี สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล

พุทธมณฑลสาย 4 ศาลายา นครปฐม 73170

โทร. (02) 441-0196, (02) 800-2680 ถึง 9 ต่อ 4218

โทรสาร (02) 441-9580 E-mail : likam@mahidol.ac.th

วารสารห้องสมุดยินดีรับบทความจากผู้อ่านทุกท่าน โปรดส่งต้นฉบับ
พร้อมดิสเก็ตต์

การส่งบทความตีพิมพ์โปรดแจ้งประวัติการศึกษา ตำแหน่ง หน้าที่การงาน
ของผู้เขียน พร้อมทั้งชื่อตัว นามสกุล ชื่อบทความภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษา
ไทยและภาษาอังกฤษ และสถานที่ทำงาน หรือที่อยู่ติดต่อได้ มีการอ้างอิงตาม
หลักวิชาการ บทความที่มีภาพประกอบ ขอให้ส่งภาพที่ชัดเจนมาด้วย และโปรด
เก็บสำเนาต้นฉบับไว้ คณะผู้จัดทำจะไม่ส่งคืนต้นฉบับให้แก่ผู้เขียน

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของสมาคมฯ และคณะผู้จัดทำ การนำ
บทความไปตีพิมพ์ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหาร

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

บรรณาธิการบริหาร

กิ่งแก้ว อ่วมศรี

บรรณาธิการประจำฉบับ

กิ่งแก้ว อ่วมศรี

กองบรรณาธิการ

จิตติ ปิงตระกูล

ประสิทธิ์ ทองจันทร์แก้ว

พรรณดาว รัตตะถาวร

พัชรี ทับทิมเทศ

ออกแบบปก

กิ่งแก้ว อ่วมศรี

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา

วรรรัตน์ ศรีน้ำเงิน

สำนักงาน

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ที่ 5

คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. (02) 734-8022-3

โทรสาร (02) 734-8024

พิมพ์ที่

หจก. พี.เอ็น. การพิมพ์

150-152 ถนนริมคลองประปา

บางจ้อ กรุงเทพฯ 10800

โทร. (02) 587-6453-4

โทรสาร (02) 587-8071



วารสารห้องสมุด

สารบัญ

ปีที่ 48 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2547

หน้า

บทบรรณาธิการ

ก

๕ กิ่งแก้ว อ่วมศรี

การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

1

๕ ชุติมา สัจจามันท์

จากโรงเรียนสู่แหล่งสารสนเทศสำคัญทางอินเทอร์เน็ต : การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy Skill)

14

๕ อรทัย วารีสอาด

การใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร

23

๕ น้ำทิพย์ วิภาวิน

ประชาสัมพันธ์ตัวคุณเอง (เพราะไม่มีใครจะทำให้)

40

: 10 วิธีในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของคุณ

๕ ฮิวจ์, คริส อัมพร ขาวบาง แปลและเรียบเรียง

สภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา : กรณีศึกษาห้องสมุด

45

คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

๕ ศิณีณาง ยมวรรณ

อัตราโฆษณาในวารสารห้องสมุด

56

ใบสมัครสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

57

ใบสมัครสมาชิกวารสารห้องสมุด

59



T.L.A. Bulletin

ISSN 0857-0086

CONTENTS

Volum 48 No. 2 April - June 2004

หน้า

Editorial	A
Kingkaew Aumsri	
Professional Ethics as Appeared in the Graduate Degree Programs in Library and Information Science	1
Chutima Sacchanand	
From School to Information Resources on Internet : Workshop on Development the ICT Literacy Skill	14
Aurathai Wareesa-ard	
Information use and Needs of Undergraduate Students in Public and Private Universities in Bangkok	23
Namtip Wipawin	
Toot Your Own Horn (Because No One Else Will) : 10 Ways to Market Your Library	40
Hughes, Chris Translated by Aumporn Khaobang	
The Conditions and Problems in using Theses of Students : A case study of The Faculty of Engineering Library, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang	45
Sineenad Yomvan	
Advertisement Rates.	56
Member Applications of Thai Library Association.	57
Member Applications of T.L.A. Bulletin.	59



บทบรรณาธิการ

ปกของวารสารในฉบับนี้ได้ถ่ายทอดภาพกิจกรรมวิชาการของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ งานการสัมมนาเตรียมการจัดงานสัปดาห์ห้องสมุด ปีที่ 29 พุทธศักราช 2547 ในหัวข้อเรื่อง “รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” ในวันศุกร์ที่ 18 มิถุนายน 2547 ณ ห้องประชุม สำนักหอสมุดแห่งชาติ ท่าवासกรี

หัวข้อการสัมมนาดังกล่าว กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับปี 2547 อันเป็นปีที่ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมายุ 72 พรรษา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้พลนิกรได้ประจักษ์แจ้งในพระมหากรุณาธิคุณ และพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในด้านที่ทรงสนพระทัยเกี่ยวข้องกับห้องสมุดและหนังสือ การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเป็นระยะเวลายาวนาน ไม่แต่เฉพาะพระราชโอรสและพระราชธิดาเท่านั้น ยังรวมตลอดไปถึงลูกหลานของชาวบ้าน และลูกหลานของประชาชนทั่วไปด้วย กิจกรรมรักการอ่านในงานดังกล่าวได้รับความสนใจจากสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก จนห้องประชุมใหญ่ของสำนักหอสมุดแห่งชาติที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก จนห้องประชุมใหญ่ของสำนักหอสมุดแห่งชาติที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องล้นหลามออกไปยังห้องรับรองวิทยากร งานเตรียมการสัมมนารั้งนี้สมาคมห้องสมุดฯ ได้รับเกียรติจาก ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม นายอนุรักษ์ จุริมาตเป็นประธานพิธีเปิดและบรรยายพิเศษ นอกจากนี้ยังได้รับเกียรติจากท่านผู้หญิง ภรณ์มทานนท์ บรรยายเรื่อง สมเด็จพระแม่ของแผ่นดิน (พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ และโครงการในพระองค์) ยังมีการสัมมนาเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมในงานสัปดาห์ห้องสมุดหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การจัดนิทรรศการด้วยสื่อมัลติมีเดีย หรือด้วยเศษวัสดุอุปกรณ์หลากหลายรูปแบบ จากวิทยากรที่มาจากห้องสมุดทุกประเภท หรือรายการบรรยายเรื่อง กินตามแม่ โดย แพทย์หญิงแสงใส สันะวัฒน์ กิจกรรมในวันนั้นยังมีการสาธิตทำเครื่องหอมบูชาคุณแม่ และปิดท้ายด้วยรายการ คีตศิลป์วันแม่ มีอาจารย์ที่มีน้ำเสียงที่ไพเราะมาเป็นต้นเสียงและร้องนำให้แก่มวลสมาชิกที่เข้าร่วมงาน ร้องตามกันไปได้อย่างพร้อมเพรียงกัน กล่าวได้ว่าทุกๆ คนได้ร่วมกิจกรรมในทุกๆ ด้านกับกิจกรรมที่สมาคมฯ จัดขึ้นในวันนั้นโดยทั่วถึงกัน

บทความวารสารฉบับนี้ก็มีความหลากหลายกิจกรรมและเนื้อหา เรื่องแรกคือ การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ ในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ โดย รศ.ดร.ชุติมา สัจจามันท์ เรื่องที่สอง เป็นการจัดกิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จ ในการจัดบริการวิชาการสู่ชุมชนจากภาควิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ถ่ายทอดสู่ผู้อ่านด้วยบทความเรื่อง จากโรงเรียนสู่แหล่งสารสนเทศสำคัญ ทางอินเทอร์เน็ต : การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ด้านสารสนเทศและ การสื่อสาร (ICT Literacy Skill) โดยอาจารย์ อรทัย วาริสอาด ตามด้วยบทความวิจัย 2 เรื่อง คือ เรื่อง การใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัย ของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดย ผศ.ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน และอีกเรื่องคือ สภาพ ปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา : กรณีศึกษาห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดย ศิณีณฏ ยมวรรณ และเรื่องสุดท้าย เป็นเรื่องใกล้ตัวคุณ เป็นเรื่องที่คุณอ่านสบายๆ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดส่วนมากจะเห็น ตรงกันหรือไม่ว่า ห้องสมุดคือสถานที่อันแสนวิเศษ ที่ทุกคนควรเข้ามาเยือน และเป็นสถาบัน ที่สำคัญต่อการศึกษา เราขอเชิญชวนคุณให้มาทำงานเชิงรุกจากบทความ เรื่อง ประชาสัมพันธ์ ตัวคุณเอง (เพราะไม่มีใครจะมาทำให้) 10 วิธีในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของคุณ แปลและเรียบเรียง โดย อัมพร ขาวบาง จะนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับห้องสมุด แต่ละแห่งก็ไม่ว่ากัน

พบกันใหม่ฉบับหน้าด้วยภาพปก เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรม ราชินีนาถ เนื่องในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ 72 พรรษา ในวันที่ 12 สิงหาคม 2547

กิ่งแก้ว อ่วมศรี
บรรณาธิการประจำฉบับ



สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล

และ

คณะกรรมการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ขอเชิญบรรณารักษ์ นักสารสนเทศ ผู้บริหาร

และปฏิบัติงานในห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศ และผู้สนใจทั่วไป

เข้าร่วมสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 22

เรื่อง เทคโนโลยี นวัตกรรม และความท้าทาย ของห้องสมุดในศตวรรษที่ 21



ระหว่างวันที่ 20 - 22 ตุลาคม 2547

ณ ห้องภาณุรังษีบอลรูม โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ

ติดต่อสอบถาม : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล โทร. 0-2441-9581



KargerLibri
Subscription Agency



SWETS

Best Books

การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ ในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

ชุตินา สัจจนันท์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ 1 หลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีรายวิชาเกี่ยวกับจรรยาบรรณ คุณธรรม และจริยธรรมโดยตรงในหลักสูตร หลักสูตร 3 ใน 12 หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาส่วนน้อย 3 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ระบุว่า คุณธรรม จริยธรรมไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่วนในระดับปริญญาเอกซึ่งเปิดสอนที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นเพียงแห่งเดียว มีระบุว่าคุณธรรมไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และหลักสูตร 6 ใน 12 หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา 11 แห่ง มีคำว่าจรรยาบรรณ คุณธรรม หรือจริยธรรม ปรากฏในคำอธิบายรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร

Professional Ethics as Appeared in the Graduate Degree Programs in Library and Information Science

Chutima Sacchanand

This research aims at making content analysis of professional ethics as appeared in the graduate degree programs in library and information science. This is documentary research using content analysis as data gathering method.

Research findings show that one graduate degree program at Mahasarakarm University has an elective subject directly on moral in library and information science, 3 among 12 masteral programs and 1 doctoral program of 11 library schools that indicate moral or ethics in the objectives of their programs, and the number of graduate programs that show the word "moral" or "ethics" in the course description are equal the ratio of 6 : 12 masteral programs.

การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ ในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

ชุติมา สัจจามันท์ *

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

จรรยาบรรณ จรรยาวิชาชีพ หรือจริยธรรมแห่งวิชาชีพ เป็นกฎเกณฑ์ ประมวลความ ประพฤติอันเหมาะสม มายาทหรือแนวทางที่ควรประพฤติในการประกอบวิชาชีพที่กลุ่มบุคคลในวิชาชีพนั้นๆ กำหนดขึ้นไว้ให้ผู้ประกอบวิชาชีพยึดถือและประพฤติปฏิบัติ มีความรับผิดชอบในการ ปฏิบัติวิชาชีพให้มากกว่าและสูงกว่าที่กฎหมายได้บังคับไว้ เป็นการควบคุมตนเองและควบคุมกันเอง เพื่อรักษาและส่งเสริมชื่อเสียง เกียรติคุณ ศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจของสมาชิกในวิชาชีพ และ วิชาชีพโดยรวม โดยอาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ ถ้านำมาประมวลรวมกันไว้ ก็ เรียกกันว่า จรรยาบรรณ เช่น ประมวลกฎเกณฑ์และมารยาทของครู ก็เรียกกันว่า จรรยาบรรณครู เป็นข้อเรียกร้องทางจริยธรรมให้คนในวิชาชีพปฏิบัติให้มากกว่าและสูงกว่าที่กฎหมายได้บังคับไว้ (ข้อบังคับ ก.พ. 2537: 21 - 23; ธีรนาถ จตุรธำรง 2543: 12; พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 2546: 289; รุ่งธรรม ศุจิธรรมรักษ์ 2535: 30-31; สภาวิจัยแห่งชาติ 2541: 2)

จรรยาบรรณเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่สัมพันธ์กับคุณธรรม จริยธรรม พระราชารมูนิ (2541) อธิบายว่า จรรยาบรรณเป็นส่วนย่อยของจริยธรรม จริยธรรมคือหลักแห่งการประพฤติที่งดงาม โดยมีคุณธรรมซึ่งหมายถึงสิ่งที่ดีในจิตใจเป็นสิ่งที่ควบคุมจริยธรรม หลักการโดยทั่วไปของจรรยา บรรณหรือจรรยาวิชาชีพ คือ การมุ่งบริการ การใช้วิชาการ/วิชาชีพ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ประโยชน์ต่อสังคม ไม่ใช่วิชาชีพในทางที่ผิด ขณะเดียวกันก็มีหลักการที่เกื้อกูลปกป้องบุคคลใน วิชาชีพและควบคุมการล่วงละเมิดจรรยาบรรณ ในบางวิชาชีพ เช่น แพทย์ ตุลาการ มีกฎหมาย ลงโทษผู้ประพฤติผิดจรรยาบรรณ แต่อีกหลายวิชาชีพรวมทั้งวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ไม่ได้มีการระบุโทษไว้หรือองค์การทางวิชาชีพนั้นไม่มีอำนาจดำเนินการลงโทษ แต่อย่างไรก็ตาม หากมีการประพฤติผิดกฎหมายก็สามารถเอาผิดทางกฎหมายได้

การสัมมนาเรื่องยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติจัดโดยมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกับ ทบวงมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (2540: 2-3) ได้ผลสรุปที่สำคัญว่า ปัจจุบันการอุดมศึกษาไทยมีปัญหาวิกฤตที่สุดในเรื่องคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นคนหรือ คุณธรรม จริยธรรม การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจัดแบบแยกส่วนมากเกินไป ไม่

* อ.บ. พ.ม. Post-Grad Dip. Science Information Specialists, MLS, EdD Charles Sturt University, Australia
รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สอดคล้องกับธรรมชาติของคนที่มีลักษณะเป็นองค์รวม ซึ่งต้องพัฒนาพร้อมกันอย่างครบถ้วน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและบุคลิกภาพ คุณสมบัติของบัณฑิตไทยในอุดมคติ คือ เน้นคุณสมบัติ “ผู้มีความรู้คู่คุณธรรม” หรือ “คนเก่งที่เป็นคนดี”

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้เสนอยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติว่ามหาวิทยาลัยต้องกำหนดเรื่องนี้เป็นพันธกิจและนโยบายสำคัญ โดยแต่ละสถาบันต้องวิเคราะห์คุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับปณิธานของสถาบัน นโยบายแห่งรัฐ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต จากนั้นจึงกำหนดยุทธศาสตร์โดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ อาจารย์ต้องสอนคุณธรรม จริยธรรม หรือความเป็นคนด้วย ต้องปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน บูรณาการเรื่องจริยธรรม คุณธรรม กับการเรียนการสอน วิชาการ และจัดนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้น่าสนใจ ดำเนินการเกี่ยวกับงานพัฒนานักศึกษาให้มีบทบาทต่อการสร้างบัณฑิตในอุดมคติ และเสริมสร้างบรรยากาศในมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการพัฒนานักศึกษาในอุดมคติ

วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ได้มีการกำหนดจรรยาบรรณไว้เป็นหลักยึดถือประพฤติปฏิบัติสำหรับบรรณารักษ์ นักสารสนเทศโดยเฉพาะ โดยทั่วไปกำหนดโดยสมาคมวิชาชีพของแต่ละประเทศ และเนื่องจากงานสารสนเทศมีตำแหน่งงานต่างๆ กัน นอกจากตำแหน่งบรรณารักษ์ซึ่งเป็นตำแหน่งงานดั้งเดิมแล้ว ยังมีตำแหน่งที่เรียกชื่ออื่นๆ เช่น นักจดหมายเหตุ นักคอมพิวเตอร์ ซึ่งแต่ละวิชาชีพก็ได้มีการกำหนดจรรยาบรรณไว้เป็นกรอบการประพฤติปฏิบัติ บรรณารักษ์ นักสารสนเทศเป็นกลุ่มบุคลากรทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมสารสนเทศและสังคมความรู้ โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้นบรรณารักษ์และนักสารสนเทศนอกจากจะมีความรู้ ความสามารถทางวิชาการวิชาชีพแล้ว จำเป็นต้องมีจรรยาบรรณ เพื่อจรรยาบรรณของตนเอง องค์กรวิชาชีพและสังคมให้ไปสู่เป้าหมายได้ การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามุ่งสร้างผู้นำในองค์กร ในวิชาชีพและในสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีจรรยาบรรณวิชาชีพให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสังคม สามารถออกไปประกอบวิชาชีพ สร้างสรรค์สังคมที่พึงประสงค์ การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จะเป็นแนวทางให้สถาบันการศึกษาและสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นประโยชน์ในการสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติ “ผู้มีความรู้คู่คุณธรรม” หรือ “คนเก่งที่เป็นคนดี” ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณที่ปรากฏในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตครอบคลุมสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาศาखाวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์ 11 สถาบัน ซึ่งอาจเปิดสอนหลักสูตรที่มีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น บรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์ สารนเทศศาสตร์ สารนเทศศึกษา จำแนกเป็นหลักสูตรระดับปริญญาโท 12 หลักสูตรและระดับปริญญาเอก 1 หลักสูตร โดยในงานวิจัยนี้หากไม่ใช่ชื่อเฉพาะเจาะจงแล้ว จะใช้คำว่า บรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์ตามแนวโน้มของการใช้ชื่อหลักสูตรในปัจจุบัน และเป็นข้อมูลหลักสูตรที่ใช้ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยนี้จักอำนวยประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา สมาคมวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์ ตลอดจนผู้สอน นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจ ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์ ได้แนวทางดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมหาบัณฑิตและนักวิชาชีพที่พึงประสงค์
2. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้แนวทางปรับปรุงจรรยาบรรณบรรณารักษ์ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพและในบริบทของสังคม อันจะนำไปสู่การนำไปใช้ในการเรียนการสอนและการประกอบวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเอกสารโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ประชากรประกอบด้วยหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ 11 แห่ง เอกสารจรรยาบรรณบรรณารักษ์ หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์และ/หรืออาจารย์ผู้สอน และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาศาखाวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนเทศศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 11 สถาบัน จำแนกเป็นหลักสูตรระดับปริญญาโท 12 หลักสูตร และระดับปริญญาเอก 1 หลักสูตร จัดเรียงลำดับตามปีที่เปิดสอน ปรากฏตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

สถาบันการศึกษา	ชื่อหลักสูตร	วัตถุประสงค์
ระดับปริญญาโท 1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์)	1. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้เพียบพร้อมทางวิชาการอย่างทันสมัย มีคุณธรรมและจริยธรรมสามารถปฏิบัติงานและบริหารงานในตำแหน่งทางวิชาชีพสารนิเทศและในฐานะผู้สอนในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สารนิเทศศึกษาในภาครัฐและภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
2. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์) ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์)	1. เพื่อสร้างผู้นำทางวิชาชีพ 2. เพื่อสร้างผู้สอนที่สามารถพัฒนาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เพื่อผลิตมหาบัณฑิตในวิชาชีพสารสนเทศให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1. มีความรู้ ความสามารถในการบริหารห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ 2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีและเทคนิคทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ 3. มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม 4. มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้และทักษะทางสารสนเทศเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศในห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5. มีความรู้และความสามารถในการศึกษาค้นคว้าวิจัยและประยุกต์ความรู้ใหม่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสารสนเทศและบริการ 6. มีคุณธรรมและจริยธรรมต่อวิชาชีพ
3. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์)	1. เพื่อสร้างผู้นำในด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ 2. เพื่อสร้างผู้ชำนาญด้านพัฒนาเทคนิคทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
4. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์)	1. เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่เป็นผู้นำทางด้านวิชาชีพและผู้บริหารระดับสูงทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

สถาบันการศึกษา	ชื่อหลักสูตร	วัตถุประสงค์
5. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์)	2. เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่พัฒนางานห้องสมุด หรือ ศูนย์สารนิเทศ 3. เพื่อผลิตผู้สอนด้านบรรณารักษศาสตร์หรือสารนิเทศศาสตร์ 4. เพื่อผลิตนักวิชาการที่สามารถทำการค้นคว้าวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ 1. เพื่อผลิตบรรณารักษ์และนักวิชาการระดับสูงสำหรับการบริหารและปฏิบัติ งานวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ 2. เพื่อผลิตบรรณารักษ์และนักวิชาการระดับสูง ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์โดยการวิจัย 3. เพื่อผลิตบรรณารักษ์และนักวิชาการระดับสูง ซึ่งสามารถผสมผสานวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์กับสาขาวิชาอื่นๆ เพื่อการพัฒนาชุมชน
6. มหาวิทยาลัยรามคำแหง	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์)	1. เพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี สารนิเทศเพื่อการจัดการ และให้บริการสารนิเทศในองค์กรต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. เพื่อผลิตผู้บริหารและผู้ให้บริการสารนิเทศ ที่มีความรู้ และความสามารถในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในระดับสูง 3. เพื่อผลิตอาจารย์สอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ 4. เพื่อผลิตบุคลากรให้มีความรู้ในระเบียบวิธีวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สามารถนำมาใช้ในการศึกษาการปรับปรุงการเรียนการสอน และการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพ 5. เพื่อส่งเสริมการศึกษาและความก้าวหน้าทางด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้วิชาชีพบรรณารักษ์ กับสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง 6. เพื่อสนองความต้องการของตลาดงานในการผลิตบุคลากรทางด้านวิชาชีพบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน

สถาบันการศึกษา	ชื่อหลักสูตร	วัตถุประสงค์
7. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์)	เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในด้าน ต่างๆ ดังนี้ 1. การดำเนินกรรมวิธีในการบริหาร การจัดการ การบริการการเผยแพร่ ตลอดจนการอนุรักษ์ ทรัพยากรสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน การเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ 2. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการสาร สนเทศ 3. การแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาวิชาการ ด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
8. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์)	1. เพื่อผลิตผู้บริหารห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศที่มี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้า ของเทคโนโลยีสารนิเทศและสอดคล้องกับ มาตรฐานของระบบและนโยบายสารนิเทศแห่งชาติ 2. เพื่อผลิตนักวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสาร นิเทศศาสตร์ 3. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถและ ทักษะทางสารนิเทศศาสตร์ระดับสูง 4. เพื่อผลิตบุคลากรที่สามารถนำความรู้ และทักษะ ทางสารนิเทศศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ระบบสารนิเทศของห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
9. มหาวิทยาลัยบูรพา	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารนิเทศศาสตร์)	แผน ก 1. เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานสารสนเทศ 2. เพื่อให้มหาบัณฑิตมีความรู้ ความสามารถในการ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินงานสารสนเทศ 3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาค้นคว้าวิจัย ทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ แผน ข 1. เพื่อผลิตมหาบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานสารสนเทศ 2. เพื่อให้มหาบัณฑิตมีความรู้ ความสามารถในการ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินงานสารสนเทศ 3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาค้นคว้าทาง บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

สถาบันการศึกษา	ชื่อหลักสูตร	วัตถุประสงค์
10.สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์)	1. เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะขั้นสูงทางบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ 2. เพื่อผลิตบรรณารักษ์และนักสารสนเทศให้มี คุณธรรมจริยธรรม และมีความรับผิดชอบ 3. เพื่อผลิตผู้สอนและนักวิจัยทางบรรณารักษ ศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
11.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	ศศ.ม. (สารสนเทศศาสตร์)	เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1. มีความรู้ความสามารถในระดับสูงในแขนงวิชา สารสนเทศศาสตร์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 2. มีความรู้ความสามารถในการจัดการสารสนเทศ 3. มีความรู้ความสามารถในการค้นคว้าวิจัยใน แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์
ระดับปริญญาเอก	ปร.ด. (สารสนเทศศึกษา)	1. เพื่อผลิตคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถใน การบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านการบริหาร จัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารและ เทคโนโลยีการสื่อสาร และองค์ความรู้ทางด้าน สังคมในการจัดการ จัดระบบ และการสร้างสาร สนเทศ และความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการ ของประเทศได้อย่างมี ประสิทธิภาพ 2. เพื่อผลิตคณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถใน การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาความรู้ใหม่ในด้านสารสนเทศและ สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องในบริบทของสภาพทาง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของไทยและ ต่างประเทศ 3. เพื่อผลิตคณาจารย์ที่มีความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อสังคมและรับผิดชอบต่อในการผลัก ดันให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรระดับปริญญาโททุกหลักสูตรมีความใกล้เคียงกัน คือ มุ่งเน้นการผลิตมหาบัณฑิตที่เป็นผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพและผู้สอนที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อม ทางด้านความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการจัดการและการปฏิบัติงานในระดับสูง เป็นผู้ใน วิชาชีพ เป็นนักวิจัย โดยมีหลักสูตรสามหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาสามแห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ระบุว่า คุณธรรม จริยธรรมไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่วนในระดับปริญญาเอกซึ่งเปิดสอนที่

มหาวิทยาลัยขอนแก่นเพียงแห่งเดียว เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2/2546 มีระบุคำว่า คุณธรรมไว้ชัดเจน ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

เมื่อวิเคราะห์รายวิชาและเนื้อหาวิชาหรือคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของสถาบันต่าง ๆ มีข้อค้นพบดังนี้

1. สถาบันการศึกษาที่มีรายวิชาเกี่ยวกับ จรรยาบรรณ คุณธรรมและจริยธรรมโดยตรง สถาบันการศึกษา 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีรายวิชาเกี่ยวกับจรรยาบรรณ คุณธรรม และจริยธรรมโดยตรง คือ กฎหมายและจริยธรรมในวิชาชีพ เป็นวิชาเลือก 2 หน่วยกิต

2. สถาบันการศึกษาที่มีคำว่า จรรยาบรรณ คุณธรรม หรือจริยธรรมปรากฏในคำอธิบาย รายวิชา มี 6 แห่ง ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มี 2 รายวิชาเป็นวิชาบังคับ 1 รายวิชาและวิชาเลือก 1 รายวิชา คือ มิติโลกในบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ (วิชาบังคับ 3 หน่วยกิต) ปรากฏ ข้อความ ว่า.....จรรยาบรรณสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสารนิเทศ และวิธีสอนสำหรับวิชาชีพสารนิเทศ (วิชาเลือก 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า.....จรรยาบรรณสำหรับผู้สอนวิชาชีพสารนิเทศ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มี 1 รายวิชาเป็นวิชาเอกบังคับ คือ สารสนเทศกับสังคม (วิชาเอกบังคับ 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า.....คุณธรรมและจริยธรรมวิชาชีพสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น มี 1 รายวิชา เป็นวิชาเลือก คือ เทคโนโลยีสารสนเทศ 3 (3-0-3) (วิชาเลือก 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า.....จรรยาบรรณของนักวิชาชีพในยุคข้อมูลข่าวสาร

มหาวิทยาลัยบูรพา มี 1 รายวิชา คือ สารสนเทศกับสังคม 3 (3-0-6) (วิชาเลือก 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า.....จริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพสารสนเทศ

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มี 6 รายวิชาที่มีคำอธิบายรายวิชาปรากฏคำว่า คุณธรรม จริยธรรม หรือจรรยาบรรณ ซึ่งนับว่าเป็นสถาบันที่ปรากฏคำว่าคุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณในคำอธิบายรายวิชาต่างๆ มากที่สุด โดยเป็นวิชาเลือกทั้งหมด ดังนี้

การประกอบทางด้านข้อมูลข่าวสาร (วิชาเลือก 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า.....จรรยา บรรณในการทำธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์

พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (วิชาเลือก 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า.....จรรยาบรรณในการทำธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์

แหล่งสารสนเทศและการให้บริการ (วิชาเลือก 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า...ปรัชญา และจริยธรรมในวิชาชีพสารสนเทศ

การตลาดด้านผลิตภัณฑ์และบริการสารสนเทศ (วิชาเลือก 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความ ว่า.....จรรยาบรรณของนักการตลาด

การจัดการแหล่งสารสนเทศขั้นสูง (วิชาเลือก 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า....คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร

สัมมนาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (วิชาเลือก 3 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า.....จรรยาบรรณในวิชาชีพ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มี 3 ชุดวิชาที่ระบุคำว่า คุณธรรม จริยธรรม จรรยาวิชาชีพ คือ

การจัดการขั้นสูงสำหรับสถาบันบริการสารสนเทศ (ชุดวิชาบังคับ 5 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า.....คุณธรรม จริยธรรม จรรยาวิชาชีพ กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับ การจัดการสถาบันบริการสารสนเทศ

ชุดวิชา สัมมนาการบริการสารสนเทศ (ชุดวิชาบังคับ 5 หน่วยกิต) ปรากฏข้อความว่า.....คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาวิชาชีพ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ประเด็น สำคัญ ปัญหา และทิศทางการบริการสารสนเทศ

การอบรมเสริมประสบการณ์มหาบัณฑิตศึกษาระบบสารสนเทศ เป็นกิจกรรมบังคับก่อนสำเร็จ การศึกษาปรากฏข้อความว่า การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาวิชาชีพ

โดยสรุป สถาบันอุดมศึกษา 4 แห่งไม่ปรากฏคำว่า คุณธรรม จริยธรรม หรือจรรยาบรรณ ในหลักสูตรทั้งวัตถุประสงค์ ชื่อวิชาและคำอธิบายรายวิชาในระดับปริญญาโท ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หลักสูตรระดับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระบุ เรื่องคุณธรรมไว้ด้วย แต่ไม่ปรากฏคำว่าคุณธรรม จริยธรรม หรือจรรยาบรรณในชื่อวิชาและคำอธิบายรายวิชาโดยตรง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาระบบบรรณารักษศาสตร์และสารเทศ ศาสตร์ส่วนน้อยที่เปิดสอนเป็นรายวิชาทางด้านจรรยาบรรณ คุณธรรมและจริยธรรมโดยเฉพาะ หรือ ระบุวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณ คุณธรรมและจริยธรรม หรือมีปรากฏในคำอธิบาย รายวิชามีจำนวนเท่ากับที่ไม่มีปรากฏ ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชา อาจารย์ผู้สอน เพิ่มเติม พบว่าแม้ไม่มีระบุไว้ แต่ได้บูรณาการหรือสอดแทรกการสอนเรื่องจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม ไว้ในการสอนทุกรายวิชา และในสถานการณ์ต่างๆ เท่าที่โอกาสทำได้ รวมทั้งการจัดกิจกรรมในและ นอกหลักสูตร สอดคล้องกับแนวทางที่ได้มีการดำเนินการในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่ง มณีวรรณ กมลพัฒนะ (2541: 25) และสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541: 27) อธิบายว่ามี 3 แนวทางคือ การจัด กิจกรรมในหรือนอกหลักสูตร การสอดแทรกในการสอน และการสร้างวิชาคุณธรรมโดยเฉพาะ

จากการปริทัศน์เอกสารพบว่ารูปแบบการสอนที่ได้รับการสนับสนุนคือ การบูรณาการ จรรยาบรรณ คุณธรรม และจริยธรรมไว้ในเนื้อหาวิชาต่างๆ ดังปรากฏในผลการสัมมนา

ยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติที่เสนอให้มีการปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน โดยบูรณาการเรื่องคุณธรรม จริยธรรม กับการเรียนการสอนวิชาการ (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกับทบวงมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี 2540: 3) และในการสัมมนาเดียวกัน จรัส สุวรรณเวลา ได้กล่าวถึงประสบการณ์การสอนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่า “หากไปนั่งสอน และเปิดรายวิชาคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เด็กหลับหมด ไม่มีความหมายอะไรเกิดขึ้นเลย เพราะฉะนั้นก็เลยปรับใหม่ จัดโครงการรายวิชาอาวูโส มีอาจารย์อาวูโสหลายท่านมาร่วมสอน ใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อ นำประเด็นปัญหาวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน แต่โครงการลักษณะนี้ สอนได้จำนวนน้อย นอกจากนี้มีการปรับเปลี่ยนจุดเน้นจากเนื้อหาวิชา ทักษะและเจตคติ ตามลำดับ มาสู่การสร้างเจตคติที่ดี มีทักษะเพื่อการนำไปสู่การเรียนรู้ทางวิชาการ การจัดทำกรณีศึกษา เป็นเครื่องมือนำไปสู่การพิจารณาคุณธรรม จริยธรรม และการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ไปในการศึกษาทุกส่วน” และทศนา แหมมณี (2545: 50 - 51) ระบุว่า การเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการเป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของผู้เรียนไปพร้อมๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งเนื้อหาสาระและวิธีการ รูปแบบนี้ได้รับความนิยมอย่างมากเพราะมีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้านหรือการพัฒนาเป็นองค์รวม

อย่างไรก็ตาม การสร้างเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรม และจริยธรรมโดยการสอนเป็นรายวิชาโดยเฉพาะ ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีการสอนในต่างประเทศด้วยเช่นเดียวกัน ดังเช่นที่ School of Information and Library Science, The University of North Carolina at Chapel Hill เปิดสอนรายวิชา เล็ก “Ethics in Information Science and Library Science” (<http://shot.press.jhu.edu/syllabi/mmsmith.html>)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยและอภิปรายผลข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อสถาบันการศึกษาและสมาคมวิชาชีพในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ โดยเฉพาะสถาบันที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาควรกำหนดเป็นนโยบายให้มีประเด็นจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม สะท้อนในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา แผนการเรียนการสอน หรือกิจกรรมตามความเหมาะสม เพื่อตอบสนองต่อนโยบายและแนวทางระดับชาติที่เน้นการพัฒนาความรู้ คุณธรรม การสร้างคนดีและคนเก่ง การพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ และเพื่อเป็นดัชนีชี้วัดที่ชัดเจนในการสร้างบัณฑิตและมหาบัณฑิตของสถาบัน นอกจากนี้ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยและสถาบัน ควรกำหนดเรื่องจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม เป็นนโยบายที่ชัดเจน

2. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ สมาคมฯ ควรปรับปรุงจรรยาบรรณบรรณารักษ์ ให้ทันสมัยและครอบคลุมแนวทางประกอบวิชาชีพ ปรัชญาวิชาชีพ และค่านิยมหลักของวิชาชีพ ให้

สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและการปรับเปลี่ยนในวงการศึกษาวิชาชีพ เช่น ชื่อจรรยาบรรณควรครอบคลุมคำว่านักสารสนเทศด้วย นอกจากนี้ควรมีคำอธิบายให้ชัดเจนว่าเป็นจรรยาบรรณที่ใช้สำหรับบุคลากรตำแหน่งงานอื่นๆ ที่ใช้ความรู้วิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ประเด็นที่ได้รับความสำคัญในปัจจุบันและปรากฏในจรรยาบรรณวิชาชีพของสมาคมวิชาชีพอื่นๆ เช่น สิทธิส่วนบุคคล การรักษาความลับ ลิขสิทธิ์ ทรัพย์สินทางปัญญา ควรได้รับการเพิ่มเติมในสาระของจรรยาบรรณของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ด้วย เพื่อให้เนื้อหาของจรรยาบรรณวิชาชีพสามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพและทำให้เกิดความเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนในวิชาชีพ การนำไปประยุกต์ใช้และสร้างความน่าสนใจให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิเคราะห์เนื้อหาจรรยาบรรณวิชาชีพในหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
2. ควรศึกษารูปแบบวิธีการสอนและการสร้างเสริมจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

บรรณานุกรม

- จรัส สุวรรณเวลา คำนำ ใน กรณียศึกษาเพื่อการเรียนการสอนส่งเสริมคุณธรรมและจรรยาบรรณสำหรับวิศวกร. กรุงเทพมหานคร : โครงการส่งเสริมคุณธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์. หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- ชุติมา สัจจานันท์. การสร้างเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพแก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547. (ทุนอุดหนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)
- แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545.

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา web.kku.ac.th/~hslib/phd/index.html

_____ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์. หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. (www.human.cmu.ac.th/~lib/curri4.html)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

มหาวิทยาลัยบูรพา บัณฑิตวิทยาลัย. คู่มือการศึกษา นิติระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2545. ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ม.ป.ป.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. <http://www.msu.ac.th> (เข้าถึง 29 ธันวาคม 2546)

มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. www.ru.ac.th/human/newweb/linkfile/curr-graduate/libinfo.html (เข้าถึง 12 ตุลาคม 2546)

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกับ ทบวงมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. รายงานการสัมมนา เรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างบัณฑิตไทยในอุดมคติ. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2540. (เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 5 ปี 28 มีนาคม 2540)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2546. www.swu.ac.th/hu/lib-sci.html (เข้าถึง 29 ธันวาคม 2546)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. คู่มือบัณฑิตศึกษา 2545 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ปัตตานี ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และตรัง. สงขลา : กองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2545.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.

Vaagan, Robert W., ed. The Ethics of Librarianship : An International Survey. Munchen : K.G. Saur, 2002. (IFLA Publications 101).

จากโรงเรียนสู่แหล่งสารสนเทศสำคัญทางอินเทอร์เน็ต : การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy Skill)

อรทัย วารีสอาด

ทางภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้สารสนเทศ จึงริเริ่มโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ทางด้านสารสนเทศแก่ครูและบรรณารักษ์จากห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนในเขตจังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียง โดยจัดร่วมกับหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ใช้เวลาฝึกอบรมเพียง 1 วัน จากการประเมินผลการอบรม ปรากฏว่า ผลออกมาในเชิงบวก ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่พอใจ และเห็นว่ามีประโยชน์ จึงเป็นโครงการที่น่าจะสนับสนุนให้จัดอย่างแพร่หลาย

From School to Information Resources on Internet : Workshop on Development the ICT Literacy Skill

Aurathai Wareesa-ard

Department of Library and Information Science, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University considered in Information literacy. The Workshop on Development the ICT Literacy Skill was started with librarians and teachers from schools and public libraries in Nakhonnayok Province and nearby for one day. The workshop was prepared by the Department and Ongkharak Library, who sponsored in the computer laboratory and other facilities. The evaluation was positive. The participants were so satisfied in this activity and thought it was very useful, so the project should be supported.

จากโรงเรียนสู่แหล่งสารสนเทศสำคัญทางอินเทอร์เน็ต : การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy Skill)

อรรถัย วาริสอาด

ICT เป็นคำที่นิยมติดอันดับในวงสนทนา คงเริ่มตั้งแต่มีการตั้งกระทรวงใหม่ขึ้นมา คือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือที่เรียกกันติดปากว่ากระทรวงไอซีที (ICT) นั่นเอง

คำว่า ICT ย่อมาจาก Information and Communication Technology แปลเป็นไทยก็คงจะหมายถึง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หากกล่าวถึงเทคโนโลยี คนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงเครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย แต่แท้จริงแล้ว เทคโนโลยีมีความหมายครอบคลุมกว้างไปกว่าที่กล่าวมา นั่นคือรวมถึง ซอฟต์แวร์และทักษะของมนุษย์ อย่างไรก็ตามอาจสรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นการบูรณาการรวมองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการเข้าด้วยกัน ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนี้คือ (คู่มือคอมพิวเตอร์ไอซีที. 2546: 2-3)

1. ฮาร์ดแวร์ (Hardware) หมายถึง โครงสร้างทางกายภาพของเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง
2. ซอฟต์แวร์ (Software) หมายถึง ความรู้ในการใช้ฮาร์ดแวร์เพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ความเข้าใจ (Know - Why) หมายถึง การรู้ถึงเหตุผลของการใช้เทคโนโลยี
4. การรู้จักใช้ (Know - How) หมายถึง การเรียนรู้หรือการรู้จักนำความรู้และทักษะไปใช้

ในสมัยก่อนเรามักจะได้ยินแต่คำว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ IT (Information Technology) เท่านั้น เมื่อนำมาบูรณาการรวมกันแล้ว จึงเกิดความหมายและบทบาทที่สำคัญต่อระบบการศึกษาสมัยใหม่ ในประเทศสหรัฐอเมริกา คณะที่ปรึกษาประธานาธิบดีอเมริกัน ได้ทำรายงานเสนอแนวคิดต่อท่านประธานาธิบดีในหัวข้อเรื่อง “การใช้ไอทีเพื่อเปลี่ยนการเรียนรู้” ซึ่งมีส่วนตรงกับนโยบายของมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เน้นการขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปยังท้องถิ่นต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น การจัดตั้งวิทยาเขตสารสนเทศที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยเน้นการประยุกต์ใช้ ICT ในการกระจายการศึกษา แต่ที่สำคัญคือ โครงสร้างพื้นฐานทางด้านไอทีเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของประเทศไทย รวมถึงการสร้างเนื้อหา การจัดการข้อมูลข่าวสาร และการแลกเปลี่ยนหรือการใช้ข้อมูลร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะความรู้ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร หรืออาจรวมไปถึงเรื่องเครือข่าย และระบบการเรียนการสอนทางไกล (สารนารู้ประจำสัปดาห์ ฉบับที่ 95. 2544 : ออนไลน์)

* อาจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดังนั้นกระทรวงหลักที่รับผิดชอบเรื่องไอซีที นั้นก็คือ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือกระทรวงไอซีที (ICT) จึงใช้กลยุทธ์แบบเชิงรุก โดยการกำหนดนโยบายหลักเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในประเทศไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน มีนโยบายหลักอยู่เรื่องหนึ่งที่น่าสนใจมาก กล่าวคือ การวางเป้าหมายที่จะทำให้ประชากรมากกว่า 70% สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ ส่วนมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) ได้กล่าวไว้ในรายงานชื่อ Global IT Report ช่วงปี 2001-2002 เกี่ยวกับประเทศไทยว่า ในประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพียง 2 รายต่อประชากร 100 คน นับเป็นการจุดประกายทำให้กระทรวงไอซีทีต้องเร่งการใช้ ICT ให้แพร่หลายยิ่งขึ้นในประเทศไทย

ในนโยบายหลักยังเน้นว่า “นอกจากนี้สิ่งสำคัญคือ ต้องเพิ่มพูนความรู้สารสนเทศ (IT Literacy) ให้กับประชากรด้วย โดยกระทรวงตั้งเป้าหมายไว้ว่า ให้เพิ่มอัตราความสามารถในการใช้ ICT ของประชากรให้ถึงร้อยละ 60 เนื่องจากความสามารถในการใช้ ICT เป็นพื้นฐานต่อทักษะของประชาชนในสังคมเศรษฐกิจองค์ความรู้ (Knowledge-based Economy)” (นโยบายกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2547 : ออนไลน์).

แม่แต่วงการธุรกิจก็ตื่นตัวของรับนโยบาย

ปรากฏว่าในวงการธุรกิจฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ตื่นตัวของรับนโยบายของกระทรวงไอซีที เนื่องจากมองเห็นถึงอนาคตอันสดใสของธุรกิจนี้ ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้หรือฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีให้กับบุคลากรในองค์กรของตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายปฏิรูประบบราชการของรัฐ ที่ต้องการพัฒนากระบวนการทำงานให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน ถึงกับเน้นให้ผู้บริหารระดับซีโอโอและซีอีโอเข้ารับการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้อีเมล หรือการสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต (ธุรกิจฝึกอบรมเร่งจัดโปรแกรมรับนโยบายกระทรวงไอซีที. 2547: ออนไลน์).

นำร่องโครงการ ICT Literacy

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้สารสนเทศมาตั้งแต่เริ่มแรก โดยจัดแทรกไว้ในรายวิชาต่างๆ เช่น รายวิชาสารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 นิสิตทุกคนต้องเรียนวิชานี้ ต่อมาเกิดประกายความคิดที่จะขยายออกไปสู่ชุมชน จึงริเริ่มโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ทางด้านสารสนเทศแก่ครูและบรรณารักษ์ในโรงเรียนชนบท ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงไอซีทีโดยบังเอิญ โครงการนี้เป็นหนึ่งในโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 โดยเริ่มโครงการนำร่องกับกลุ่มบรรณารักษ์และครูผู้สอนซึ่งต้องรับผิดชอบในงานห้องสมุด เน้นห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาและห้องสมุดประชาชนในเขตจังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียงเป็นอันดับแรก

คงต้องเล่าปมหลังให้ฟังว่า สืบเนื่องจากการที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ขยายพื้นที่ออกไปสู่ชนบท โดยจัดตั้งส่วนขยาย ณ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก พร้อมทั้งมีส่วนร่วมเกื้อหนุนชุมชนโดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดบริการการเรียนการสอนสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ของโรงเรียนต่างๆ ในเขตจังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มอาจารย์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มักจะเดินทางไปใช้หอสมุดมศว องครักษ์ เพื่อศึกษาค้นคว้าหรือทำวิจัยในชั้นเรียนและเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ เนื่องจากเป็นแหล่งสารสนเทศที่ใหญ่และอยู่ใกล้ที่สุด ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายสร้างเมืองใหม่ โดยพัฒนาจังหวัดนครนายกให้เป็นนวนคร เมืองแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ดังนั้นทางภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ฯ จึงเลือกพื้นที่นี้เป็นพื้นที่โครงการนำร่องสำหรับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อนำแหล่งสารสนเทศสำคัญที่ครูและบรรณารักษ์สามารถนำมาใช้ได้ในการเรียนการสอนและการวิจัยในชั้นเรียนได้ และที่สำคัญคือ สามารถนำกลับไปถ่ายทอดให้กับครูและนักเรียนในโรงเรียนของตนได้ รวมถึงการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนของตนเองให้ทันสมัยและก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

การจัดการฝึกอบรมครั้งนี้ใช้หัวข้อการฝึกอบรมว่า “จากโรงเรียนสู่แหล่งสารสนเทศสำคัญทางอินเทอร์เน็ต” ทั้งนี้ได้จับมือกับหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ซึ่งมีความพร้อมมากในเรื่อง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เครื่องไม้เครื่องมือต่างๆ รวมถึงบุคลากร โดยใช้เวลาฝึกอบรมเพียง 1 วัน ส่วนสถานที่จัดคือ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ชั้น 2 อาคารหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จังหวัดนครนายก

วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์หลักของโครงการคือ เพื่อเน้นให้สามารถ

- สืบค้นสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศทั้งของห้องสมุด และแหล่งสารสนเทศที่สำคัญ
- เข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้กับการเรียนการสอนและการวิจัยในชั้นเรียนได้
- นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อครูและนักเรียนของโรงเรียน
- สร้างเครือข่ายความช่วยเหลือเกื้อกูลทางด้านวิชาการแก่ห้องสมุดโรงเรียนในชุมชนชนบทรอบๆ มหาวิทยาลัย

บรรยากาศในการฝึกอบรม

การฝึกอบรมจัดเมื่อวันเสาร์ที่ 24 มกราคม 2547 ซึ่งเป็นวันหยุด วันสบายๆ เริ่มลงทะเบียนตั้งแต่ 8 โมงครึ่ง ไม่มีการเก็บเงินค่าลงทะเบียนใดๆ ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มากันแต่เช้าตรู่ ด้วยความตั้งใจเก็บเกี่ยวความรู้ไปให้ได้มากที่สุด ปรากฏว่ามีผู้สนใจลงทะเบียนเข้ารับการอบรม



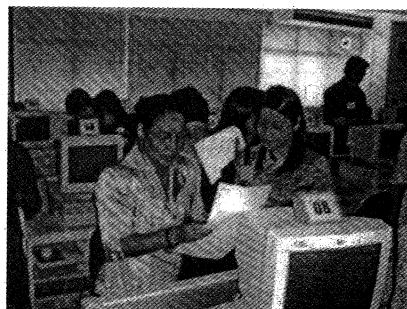
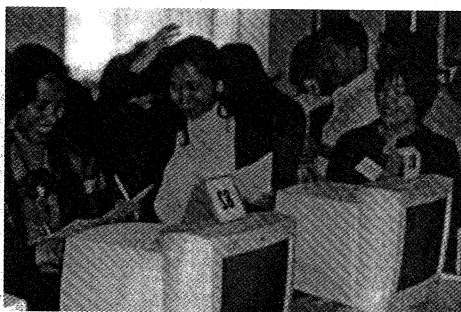
ถึง 45 คน ซึ่งเกินจากเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับเอกสารประกอบการฝึกอบรมคนละ 1 ชุด ซึ่งประกอบด้วยรายการเอกสารสำคัญดังนี้

- ❑ เอกสารแนะนำหอสมุด มศว องครักษ์ จัดทำโดย ทีมงานหอสมุด มศว องครักษ์
- ❑ เคล็ดลับการสืบค้นอย่างมีประสิทธิภาพ เรียบเรียงโดย อรทัย วาริสอาด
- ❑ การประเมินแหล่งสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต เรียบเรียงโดย พรพิมล แสนเสนห์ และ อรทัย วาริสอาด
- ❑ แนะนำแหล่งสารสนเทศห้องสมุดเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนและวิจัย เรียบเรียงโดย น้ำเงิน เฉลียวพจน์
- ❑ สืบค้นบทความจากวารสารและหนังสือพิมพ์อย่างทันอกทันใจ เรียบเรียงโดย สุจิตรา ยืนย่น
- ❑ การสืบค้นปริญาณิพนธ์และงานวิจัย เรียบเรียงโดย เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง
- ❑ การบูรณาการแหล่งอินเทอร์เน็ตเข้าสู่ห้องเรียน เรียบเรียงโดย พรพิมล แสนเสนห์ และ อรทัย วาริสอาด

การฝึกอบรมมีทั้งการบรรยายและสาธิตโดยวิทยากรที่มีประสบการณ์ สุดท้ายเป็นการฝึกปฏิบัติจริง



กิจกรรมแนะนำให้รู้จักกัน (Did you know?) เพื่อสร้างความคุ้นเคยในระยะเวลาสั้นๆ



แถมด้วยการนำมจุดบริการหอสมุด มศว องค์กรฯ เป็นผลพลอยได้สำหรับผู้เข้าอบรม
เพื่อจะได้แนวคิดไปประยุกต์ใช้กับงานห้องสมุดของตนได้



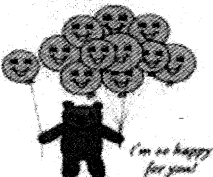
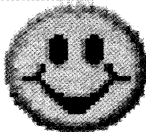
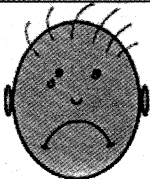
สรุปผลการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความร่วมมืออย่างดีในการตอบแบบประเมินผล โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ เห็นว่าได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมครั้งนี้มาก

นอกจากนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการฝึกอบรมครั้งนี้ในเชิงบวก
ดังภาพและข้อความต่อไปนี้

ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการฝึกอบรม	ร้อยละ
โชคดีที่ได้เข้าร่วม 	64.10
เป็นแสงนำทางชีวิต 	35.90
เหมือนเดิม 	0
ไร้สาระ 	0
น่าเบื่อ 	0

สุดท้ายเมื่อถามถึงความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม ปรากฏว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในเชิงบวก คือ ทั้งพอใจ มีความสุข และปลื้มใจ ดังภาพที่ปรากฏ

ความพึงพอใจ		ร้อยละ
ปลื้มใจ		25.64
มีความสุข		33.33
พอใจ		64.10
สับสน		0
สุดจะทน		0

การจัดการฝึกอบรมครั้งนี้มีใจว่าจะไม่มีปัญหา ผู้เข้ารับการอบรมได้ชี้แนะปัญหาพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจมาก ผู้จัดหรือผู้ที่กำลังคิดจะจัดสามารถนำไปพิจารณาใช้ได้ ดังเช่น

- ต้องการให้จัดอบรมแบบนี้อีกอย่างต่อเนื่อง จะได้พัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาของไทย
- ต้องการให้จัดอบรมแบบนี้บ่อยๆ เพราะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มาก
- ต้องการให้จัดอบรมแบบนี้อีก อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือพัฒนาข้อมูลให้ทันสมัย
- เวลาที่ใช้อบรมน้อยเกินไป ควรใช้เวลามากกว่านี้ เพื่อให้ได้ความรู้อย่างละเอียด
- ควรจัดอบรมเป็นเวลา 2 วัน และมีเวลาปฏิบัติการสัปดาห์มากกว่านี้
- การจัดอบรมดีมาก แต่ผู้เข้าอบรมตามไม่ทัน เพราะไม่มีความรู้เพียงพอ

และที่มีประโยชน์มากต่อการฝึกอบรมในครั้งต่อไป คือ ผู้เข้าอบรมได้เสนอหัวข้อหรือเรื่องที่ต้องการให้จัดในครั้งต่อไป 10 อันดับต้นๆ ดังนี้

1. การสร้างโฮมเพจ / เว็บไซต์
2. E-Learning
3. การจัดการเรียนการสอนทางเว็บ (Web-Base)
4. หัวข้อที่ต่อยอดจากการอบรมครั้งนี้
5. การสร้าง CAI
6. การใช้โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเว็บไซต์
7. เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ ที่สามารถนำมาให้บริการผู้ใช้
8. โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลห้องสมุด เพื่อแจกจ่ายให้ห้องสมุดยากจนในต่างจังหวัด ซึ่งมีแต่เครื่องคอมพิวเตอร์เก่าๆ
9. อินเทอร์เน็ตกับการบูรณาการสู่การเรียนการสอน
10. ทำอย่างไรเพื่อให้ครูไทยสนใจใช้การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

เนื่องจากผลการจัดการฝึกอบรมในครั้งนี้ ค่อนข้างประสบผลสำเร็จ ทางภาควิชาฯ มีโครงการที่จะดำเนินการจัดอย่างต่อเนื่องในเขตพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศไทย ทั้งนี้ค่อยเป็นค่อยไป ขึ้นกับงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปี หรือถ้าโรงเรียนใดที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยี ตลอดจนเครื่องมือเครื่องมือ อาจจัดทำเป็นโครงการเพื่อแบ่งปันความรู้และช่วยเหลือโรงเรียนเล็กๆ ที่ยังขาดแคลน โดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนแม่ข่ายเพื่อเอื้ออาทรในเรื่องสถานที่ และอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการฝึกอบรม ส่วนการจัดการฝึกอบรมและวิทยากร ทางภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ฯยินดีเดินทางไปจัดการฝึกอบรมให้ โปรดติดต่อผู้เขียนหรือหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ฯ ได้ตามที่อยู่ด้านล่าง

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา

กรุงเทพฯ 10110

โทร. 02-6641000 ต่อ 6306, 1253

Email: areech@swu.ac.th

aurathai@swu.ac.th

บรรณานุกรม

- คู่มือคอมพิวเตอร์ไอซีที (Computer ICT) : ความรู้เบื้องต้นคอมพิวเตอร์. (2546). กรุงเทพฯ : ซอฟต์แวร์ปาร์ค.
- ธุรกิจฝึกอบรมเร่งจัดโปรแกรมรับนโยบายกระทรวงไอซีที. (2547). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.bangkokbiznews.com/scitech/2003/0522/index.php?news=p5.html>. วันที่สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2547.
- นโยบายกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2547). (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.mict.go.th/>. วันที่สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2547.
- สารนารัฐประจำสัปดาห์ ฉบับที่ 95. (2544, 17-23 ธันวาคม) : (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.ku.ac.th/magazine_online/ict_1.html. วันที่สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2547.
- อรรถัย วารีสอาด. (2547). รายงานผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง จากโรงเรียนสู่แหล่งสารสนเทศสำคัญทางอินเทอร์เน็ต. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และหอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์.

การใช้และความต้องการสารสนเทศ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร

นำทิพย์ วิภาวิน

การวิจัยเรื่องการใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศและความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย 27 แห่ง จำนวน 1,195 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืน 1,103 ชุด (92.30%) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีความต้องการสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับมาก สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีค่าเฉลี่ยการใช้มากที่สุดคือหนังสือพิมพ์ภาษาไทยฉบับปัจจุบัน รองลงมาคือตำราและเอกสารประกอบการสอน และหนังสือวิชาการภาษาไทย ส่วนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีค่าเฉลี่ยการใช้มากที่สุดคือเว็บไซต์ค้นหาที่เป็น Search engine จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) และเว็บไซต์มหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับมีการใช้และมีความต้องการใช้บริการอินเทอร์เน็ตในห้องสมุดในระดับมาก ดังนั้นสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้และต้องการใช้มากที่สุดคือเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์

INFORMATION USE AND NEEDS OF UNDERGRADUATE STUDENTS IN PUBLIC AND PRIVATE UNIVERSITIES IN BANGKOK

Namtip Wipawin

The research on Information Use and Needs of Undergraduate Students in Public and Private Universities was conducted to investigate the current status of information usage and requirement of undergraduate students in Bangkok. The sampling used were undergraduate students from Public and Private Universities in Bangkok totaling 1,995. Data Collection tools consisted of questionnaires sent to 1,195 users with 1,103 (92.30%) were responded. The findings were as follows:

Most students used printed materials and non-printed materials in the average level. The printed materials used most were the Thai daily newspapers and Thai textbooks whereas the electronic media used most included search engine websites, electronic mail and the university website. Most students preferred to use the Internet in the Library, consequently the equipments needed most in the library were computers.

การใช้และความต้องการสารสนเทศ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ผศ.ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนล้วนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชากรของประเทศให้มีความรู้และมีปัญญา เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดียิ่งขึ้นแก่สังคมตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย 4 ประการคือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม บทบาทในการจัดการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งการเรียนในชั้นเรียน และการเรียนรู้จากแหล่งความรู้นอกห้องเรียน เพื่อให้มีทักษะการรู้สารสนเทศ (Information literacy) และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แหล่งการเรียนรู้หรือคลังความรู้ที่สำคัญของสถาบันการศึกษาทุกแห่งคือห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมความรู้จากวิทยาการในทุกแขนงวิชาที่มหาวิทยาลัยจัดการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับสารสนเทศ ความรู้ การวิจัย การพักผ่อนหย่อนใจและความจรรโลงใจ นอกจากนี้ห้องสมุดแล้วยังมีหน่วยงานด้านการวิจัยเพื่อแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยไม่เพียงแต่เป็นสถาบันถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างคน สร้างองค์ความรู้ใหม่และชี้นำสังคมไปในทิศทางที่น่าพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญและมั่นคง การมีแหล่งความรู้ที่ดีช่วยให้อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สารสนเทศที่จัดให้บริการในห้องสมุดมีหลายรูปแบบเช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การบริการสารสนเทศจะต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้และความต้องการของผู้ใช้บริการ แม้ว่าสารสนเทศในรูปสิ่งพิมพ์ยังเป็นที่นิยมใช้อยู่มากในสถาบันการศึกษา ในขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาสารสนเทศรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เช่นเดียวกับแนวทางการใช้ชีวิตของนักศึกษาได้เปลี่ยนไปตามสภาพสังคม สภาพความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนจึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาแหล่งความรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษามากขึ้น

เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาการใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ หลายแห่งพร้อมกันและยังไม่มีการเปรียบเทียบในภาพรวม งานวิจัยเรื่องการศึกษาการใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและ

* ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีปทุม

เอกชนในกรุงเทพมหานคร จะทำให้ทราบสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาในปัจจุบันและทราบทิศทางการพัฒนาห้องสมุด การพัฒนาแหล่งสารสนเทศหรือแหล่งความรู้ในมหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและการเรียนรู้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน
2. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการใช้และความต้องการใช้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำจดหมายขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสำนักหอสมุดเพื่อขอเก็บข้อมูลจากห้องสมุดแต่ละแห่ง

ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2546 (มิถุนายน 2546 - กุมภาพันธ์ 2547) โดยแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาที่มารับบริการห้องสมุดในสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 27 แห่ง จำนวน 1,195 ชุด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจำนวน 588 คน และนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวน 612 คน โดยนักศึกษาเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง ได้รับแบบสอบถามคืน 1,103 ชุด (คิดเป็น 92.30%) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานใช้ t-test

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 58.2 เป็นนักศึกษารุ่นปีที่ 4 ร้อยละ 29.3 ศึกษาอยู่ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ ร้อยละ 17.9 และคณะบริหารธุรกิจ ร้อยละ 17.3 มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50-3.00 ร้อยละ 30.6 และมีประสบการณ์เรียนการใช้ห้องสมุดในโรงเรียน ร้อยละ 67.6

2. สภาพการใช้ห้องสมุด

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการหอสมุดกลาง ร้อยละ 87.1 โดยใช้ห้อง

สมุดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ร้อยละ 31.9 ช่วงเวลาในการใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่คือเวลาพักกลางวัน 12.00-14.00 น. ร้อยละ 27.7 และช่วงเลิกเรียนตอนเย็น 16.00-18.00 น. ร้อยละ 20.9 วัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อประกอบการเรียน ร้อยละ 76.2 และเพื่อการทำรายงาน/ภาคินพนธ์ ร้อยละ 60.2 ส่วนวิธีการเรียนรู้การใช้ห้องสมุด นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 79.3

3. สภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษา

3.1 ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีความต้องการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้และความต้องการใช้มากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ภาษาไทยฉบับปัจจุบัน รองลงมาคือตำราและเอกสารประกอบการสอน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการใช้และความต้องการใช้อยู่ในระดับปานกลางน้อยที่สุดคือนวนิยาย

3.2 ด้านสื่อโสตทัศน พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการใช้และความต้องการใช้สื่อโสตทัศนในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้และความต้องการใช้มากที่สุดคือ วิดีทัศน์บันทึก (ภาพยนตร์/ดนตรี) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยการใช้และความต้องการใช้อยู่ในระดับปานกลางน้อยที่สุดคือวัสดุย่อส่วน (ไมโครฟิล์ม/ไมโครฟิช)

3.3 ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลาง ในขณะที่มีความต้องการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้และความต้องการใช้มากที่สุดคือ โปรแกรมค้นหาที่เป็น Search engine ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ในสาขาต่างๆ ที่ห้องสมุดบอกรับนั้นส่วนใหญ่มีสภาพการใช้และความต้องการในระดับปานกลาง

3.4 ด้านบริการสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการใช้บริการสารสนเทศในระดับปานกลาง ในขณะที่มีความต้องการบริการสารสนเทศในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้และความต้องการใช้มากที่สุดคือ บริการอินเทอร์เน็ตในห้องสมุด รองลงมาคือบริการยืม-คืน และบริการถ่ายเอกสาร ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการใช้และความต้องการใช้น้อยที่สุดคือบริการแนะนำการใช้ห้องสมุด

3.5 ด้านการสืบค้นสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการใช้การสืบค้นสารสนเทศในระดับปานกลาง ในขณะที่มีความต้องการการสืบค้นสารสนเทศในระดับมาก โดยรายการที่มีการใช้การสืบค้นสารสนเทศอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ การให้บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ช่วยค้น รองลงมาคือเว็บไซต์ค้นหาที่เป็น Search engine และการใช้โปรแกรมสืบค้นข้อมูลห้องสมุด (OPAC) ส่วนรายการที่มีความต้องการสืบค้นสารสนเทศอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือโปรแกรมค้นหาที่เป็น Search engine รองลงมาคือรายชื่อหนังสือใหม่ (ทรัพยากรสารสนเทศ) และโปรแกรมสืบค้นข้อมูลห้องสมุด (OPAC) ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการใช้และความต้องการใช้อยู่ในระดับปานกลางน้อยที่สุดคือบัตรรายการ

3.6 ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

มีสภาพการใช้และความต้องการด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องสมุดในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้มากที่สุดคือ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ รองลงมาคือโต๊ะที่นั่งอ่านเฉพาะบุคคล เช่นเดียวกับรายการที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ รองลงมาคือ ห้องบริการอินเทอร์เน็ต ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยการใช้อยู่ในระดับปานกลางน้อยที่สุดคือมุกกาแฟและเครื่องดื่ม ในขณะที่มีความต้องการมุกกาแฟและเครื่องดื่มอยู่ในระดับมาก

4. ผลการเปรียบเทียบสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน พบว่า นักศึกษามีสภาพการใช้สารสนเทศแตกต่างจากความต้องการสารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกรายการ

5. ผลการเปรียบเทียบสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน พบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีสภาพการใช้สารสนเทศแตกต่างกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางรายการ ดังนี้

5.1 ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ จาก 19 รายการ มี 12 รายการที่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีสภาพการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนรายการที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ หนังสือวิชาการภาษาไทย เรื่องสั้น นวนิยาย หนังสือหายาก สิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานการวิจัย และดรรชนีวารสารและหนังสือพิมพ์

5.2 ด้านสื่อโสตทัศน์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกรายการ

5.3 ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกรายการ ยกเว้นเว็บไซต์ค้นหาที่เป็น Search engine เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ และเว็บไซต์ของหน่วยงานเอกชน

5.4 ด้านบริการสารสนเทศ จาก 7 รายการ มี 4 รายการที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องบริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า และบริการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล ส่วนอีก 3 รายการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.5 ด้านการสืบค้นสารสนเทศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเกือบทุกรายการ ยกเว้นการสืบค้นจากโปรแกรมการสืบค้นข้อมูลห้องสมุด (OPAC) และเว็บไซต์ค้นหาที่เป็น Search engine

5.6 ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก จาก 13 รายการ มี 8 รายการที่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีสภาพการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนรายการที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ห้องอ่านหนังสืออ้างอิง/วิทยานิพนธ์ ห้องวารสาร/หนังสือพิมพ์ ห้องสื่อโสตทัศน์ มุมถ่ายเอกสาร และมุมนิทรรศการ/ประชาสัมพันธ์

6. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักศึกษา

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งสารสนเทศในด้านต่างๆ ดังนี้ ควรเพิ่มจำนวนทรัพยากรสารสนเทศให้ทันสมัยมากขึ้น ควรเพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นข้อมูลให้มากขึ้น และควรมีทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายประเภทมากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพการใช้ห้องสมุด

จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้บริการห้องสมุดกลาง อาจเนื่องจากห้องสมุดกลางมีความสะดวกด้านสถานที่และความพร้อมของทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการมากกว่า (ลำพิ่ง พ่วงบางโพ, 2537) โดยใช้บริการห้องสมุดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง มีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อประกอบการเรียน และการทำรายงาน/ภาคินพนธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิภา รพีพัฒนา (2532); จิราภรณ์ จันทร์คำ (2538) ; นवलลอ จุลพุฒาสาน (2542) ; สุกัญญา เป้นสุขเย็น (2543) ; ศัลลียา ปรีขานิ (2544) ; วรารักษ์ พัฒนเกียรติพงศ์ (2544) ; เรณูภา สันธุ ประกายมาส มียะ และพิสมัย กัลยาวงศ์ (2545) ; และประภาพันธุ์ พลายนจันทร์ (2546) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อดันคว้าหาความรู้ประกอบการเรียนและการทำรายงานมากที่สุด เหตุผลในการใช้ห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการทำรายงาน อาจเป็นเพราะการเรียนในแต่ละรายวิชานั้น อาจารย์จะมอบหมายให้นักศึกษาทำรายงานประกอบการเรียนของแต่ละวิชา และมีโครงการหรือภาคินพนธ์ในปลายภาคสำหรับบางสาขาวิชา จึงจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด

นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ห้องสมุดในเวลาพักกลางวัน และช่วงเลิกเรียนตอนเย็น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของบานชื่น พานทองซึ้ง (2536) และ สุกัญญา เป้นสุขเย็น (2543) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่เข้าใช้ห้องสมุดในช่วงเวลาเที่ยงและเย็น อาจเป็นเพราะตารางเรียนของนักศึกษามีช่วงพักกลางวัน ช่วงเวลาที่เข้าใช้ห้องสมุดจึงเป็นช่วงเวลาพักกลางวันหรือหลังเลิกเรียนในตอนเย็น จึงควรจัดให้มีบุคลากรห้องสมุดไว้ให้บริการมากขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการ ส่วนวิธีการเรียนรู้การใช้ห้องสมุด นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิภา รพีพัฒนา (2532) ; ประภารัตน์ นววิภาพันธ์ (2540) ; วรารักษ์ พัฒนเกียรติพงศ์ (2544) ; และดวงกมล อุ่นจิตติ (2546) ที่พบว่านักศึกษาเรียนรู้การใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นฐานการเรียนรู้มาจากระดับมัธยมศึกษา และอาจเป็นเพราะการดำเนินงานของห้องสมุดแต่ละแห่งมีมาตรฐานการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกัน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศด้านสื่อสิ่งพิมพ์

จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในระดับปานกลาง ในขณะที่ส่วนใหญ่มีความต้องการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในระดับมาก โดยเรื่องที่มิดำ

เฉลี่ยของการใช้และความต้องการใช้อยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ หนังสือพิมพ์ภาษาไทยฉบับปัจจุบัน รองลงมาคือตำราและเอกสารประกอบการสอน และหนังสือวิชาการภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ขนิษฐา โกวิทวที (2532) ; วรณิกา ธิพัฒน์ (2532) ; จุฑาทิพย์ โอสมานนท์ (2532) ; จิราพรณ สวัสดิพงษ์ (2538) ; สมใจ ศรีปานเงิน (2540) ; วรารักษ์ พัฒนเกียรติพงษ์ (2544) เรณุกา สันตุ ประกายมาส มียะ และพิสมัย กัลยาวงศ์ (2545) ; และประภาพรณ พลอยจันทร์ (2546) ที่พบว่าทรัพยากรสารสนเทศที่ผู้ใช้ห้องสมุดมีความพึงพอใจและมีความ ต้องการใช้มากที่สุดคือหนังสือพิมพ์และหนังสือทั่วไปภาษาไทย เนื่องจากปัจจุบันมีผู้เขียน ผู้แปล หนังสือและสำนักพิมพ์ที่ผลิตตำราวิชาการในสาขาวิชาต่างๆ เป็นภาษาไทยจำนวนมาก และ หลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรภาษาไทย ทำให้ผู้ใช้ห้องสมุด ทำความเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายกว่าหนังสือภาษาต่างประเทศ จึงมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และหนังสือวิชาการ ภาษาไทยอย่างแพร่หลาย

นอกจากนี้จากผลการวิจัยนี้ยังมีข้อเสนอแนะจากนักศึกษาให้เพิ่มจำนวนทรัพยากร สารสนเทศเช่นหนังสือใหม่ วารสาร หนังสือพิมพ์ให้ทันสมัยและมีหลากหลายประเภท สอดคล้อง กับงานวิจัยของดนัยศักดิ์ โกวิทวิบูล (2543) ; นฤตย์ นิมสมบุญและฮารุตะ นางาตะ (2546) ; และประภาพรณ พลอยจันทร์ (2546) ที่พบว่านักศึกษาต้องการให้เพิ่มจำนวนทรัพยากรสารสนเทศ ในห้องสมุด ทั้งนี้มหาวิทยาลัยควรจัดสรรงบประมาณการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อพัฒนา แหล่งสารสนเทศในมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในเอกสารวิธิการเรียนรู้ : คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย (สมน อมรวิวัฒน์, 2546 : 87) ว่า รัฐควรจัดสรรทรัพยากรเพื่อการ ศึกษาอย่างสมดุลระหว่างการศึกษาระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กล่าวคือรัฐควร เพิ่มงบประมาณเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในชุมชน ต้องจัดสรรและพัฒนาบุคลากรให้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่กับการซื้อวัสดุอุปกรณ์ด้วย การใช้สื่อโสตทัศนและสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ต้องมีผู้จัดทำดำเนินการและมีงบประมาณบำรุง ยุทธศาสตร์สร้างเสริมแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จัดว่าเป็นเรื่องรีบด่วนของการพัฒนาการศึกษา สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2547) ที่พบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนส่วนใหญ่มีวิธ การแสวงหาความรู้โดยการอ่านหนังสือ ดังนั้นห้องสมุดจึงควรจัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ไว้ให้บริการให้เพียง พอต่อความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศด้านสื่อโสตทัศน

จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการใช้และความ ต้องการใช้สื่อโสตทัศนในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้และความต้องการใช้อยู่ใน ระดับมากอันดับแรกคือ วีดิทัศน์บันเทิง (ภาพยนตร์/ดนตรี) อาจเนื่องจากปัจจุบันมีการผลิต วีดิทัศน์รายการบันเทิงหลากหลายทั้งในรูปของรายการโทรทัศน์และการกระจายเสียงตามสายซึ่งได้ รับความนิยมจากนักศึกษาอย่างมากนอกเหนือจากสื่อทางวิชาการ ส่วนเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยการใช้และ ความต้องการใช้อยู่ในระดับปานกลางน้อยที่สุดคือวัสดุย่อส่วน (ไมโครฟิล์ม/ไมโครฟิช) ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนัยศักดิ์ โกวิทวิบูล (2543) พบว่านักศึกษาใช้บริการวัสดุไม่ตีพิมพ์ในระดับน้อย เช่น วัสดุย่อยส่วน อาจเป็นเพราะข้อมูลที่เคยบันทึกไว้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นปัจจุบันสามารถบันทึกไว้ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ ทำให้นักศึกษานิยมใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มากกว่า

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้และความต้องการสารสนเทศผลด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

จากผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพรรณ อินทศิริพงษ์และคณะ (2546) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยของ วชิรย์พร คุณสนอง (2546) พบว่าคณาจารย์มีค่าเฉลี่ยการใช้และความต้องการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ในระดับน้อย ในขณะที่งานวิจัยของ รัชฎา ชลารัตน์ (2546) พบว่าความถี่และช่วงเวลาในการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ผู้ใช้นี้มีความถี่ในการใช้เดือนละ 1 ครั้ง และ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยมีเหตุผลในการใช้เนื่องจากเข้าถึงได้สะดวกและรวดเร็ว แต่ปัญหาที่ผู้ใช้ห้องสมุดมีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากฐานข้อมูลออนไลน์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ ผู้ใช้บริการอาจไม่ถนัดในการใช้ภาษาต่างประเทศจึงควรจัดฝึกอบรมผู้ใช้ในการใช้ภาษาต่างประเทศ จัดทำเอกสารหรือคู่มือการใช้เป็นภาษาไทย และประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลออนไลน์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

ในขณะที่ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความต้องการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก โดยเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้และความต้องการใช้อยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ เว็บไซต์ค้นหาที่เป็น Search engine รองลงมาคือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพรรณ สวัสดิพงษ์ (2542) ; ฐานิณี สีเฉลียว (2544) ; ศิริประภา ศรีสุริยจันทร์ (2545) ; และธีรศักดิ์ ชักนำ (2546) ที่พบว่าบริการอินเทอร์เน็ตที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ คือ บริการเวิลด์ไวด์เว็บ และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ อาจเป็นเพราะโปรแกรมค้นหาที่เป็น Search engine และบริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เป็นบริการสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตที่สะดวกรวดเร็ว และใช้เพื่อติดตามข่าวสาร สามารถส่งจดหมายข้อความเดียวกันครั้งละหลายฉบับ ผู้รับสามารถเปิดอ่านได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งสามารถตอบโต้ทันที ที่สำคัญ คือ มีความรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย พร้อมกันนี้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังมีบริการถ่ายโอนแฟ้มข้อมูลหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากเครื่องบริการมายังเครื่องใช้งานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยผู้ใช้งานสามารถถ่ายโอนได้ทั้งข้อมูลทั่วไปข่าวประจำวัน บทความ รวมทั้งซอฟต์แวร์ใหม่ๆ จึงส่งผลให้บริการเหล่านี้มีผู้นิยมใช้เป็นอย่างมาก

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้และความต้องการด้านบริการสารสนเทศ

จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการสารสนเทศและมีความต้องการสารสนเทศอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ บริการอินเทอร์เน็ตในห้องสมุด รองลงมาคือบริการยืม-คืนและบริการถ่ายเอกสาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราพรรณ สวัสดิพงษ์ (2542) ; ฐานิณี

ลีเจเลียว (2544) ; ศิริประภา ศรีสุริยจันทร์ (2545) ; และธีรศักดิ์ ชักนำ (2546) ที่พบว่านักศึกษา มีการใช้บริการอินเทอร์เน็ต และบริการยืม-คืนในระดับมาก อาจเนื่องมาจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีข้อมูลข่าวสารหรือมีเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ทั่วโลกที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้ใช้สามารถเข้าไปค้นหาข้อมูลได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ดังที่ลำปาง แม่นมาตย์ (2541 : 13) ได้กล่าวไว้ว่า อินเทอร์เน็ตได้กลายมาเป็นแหล่งสารสนเทศที่ใหญ่ที่สุดในโลก ผู้ใช้สามารถเข้าไปค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ข้อมูลหรือสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะสารสนเทศข้อความหลายมิติเป็นสารสนเทศประเภทสื่อผสมหรือมัลติมีเดียที่ประกอบด้วยข้อความ เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ซึ่งลักษณะของสารสนเทศมีทั้งบทความ รายงานการวิจัย วารสารอิเล็กทรอนิกส์ และข้อมูลอื่นๆ ที่ผู้ใช้สามารถค้นหาได้และสามารถเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบเนื้อหาเต็มรูป (full text) เพื่อนำไปประกอบการเรียนการสอน การวิจัยและการอ้างอิงได้

การที่นักศึกษาใช้บริการยืม-คืนและการให้บริการรักษารหัสหรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดช่วยค้นหาสารสนเทศที่ต้องการนั้น เป็นบริการที่นักศึกษาต้องติดต่อกับบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่เคาน์เตอร์บริการ จากผลการวิจัยนี้นักศึกษาได้เสนอแนะให้ปรับปรุงการบริการของบุคลากรห้องสมุดที่เคาน์เตอร์บริการให้ประทับใจยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนัยศักดิ์ โกวิทวิบูล (2543) และณฤตย์ นิยมสมบูรณ์ และฮารุตะ นางาตะ (2546) ที่พบว่าบุคลากรที่ให้บริการในห้องสมุดยังขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและควรปรับปรุงจิตสำนึกในการให้บริการ เช่นเดียวกับครุชิต มาลัยวงศ์ (2541 : 29) และตรึงใจ บุรณสมภพ (2543 : 83) เสนอแนะว่าบุคลากรห้องสมุดควรปรับปรุงการให้บริการด้วยอัธยาศัยไมตรี มีรอยยิ้มและบริการด้วยใจ (Service mind) เนื่องจากงานบริการเป็นหัวใจของห้องสมุด และเป็นหน้าที่หลักที่ห้องสมุดต้องจัดให้มีบริการที่ดีเพื่ออำนวยความสะดวกสนองความต้องการให้ผู้ใช้บริการลุล่วงวัตถุประสงค์และได้รับประโยชน์สูงสุด นอกเหนือ จากการมีกระบวนการนำทรัพยากรสารสนเทศที่สรรหาด้วยวิธีการที่เหมาะสมและจัดระบบแต่ละประเภทให้บริการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ (วาณี ฐานวงศ์คานติ, 2543 : 144-145) ทั้งนี้การบริการที่ดีหมายถึง การให้ผู้ใช้บริการได้รับมากกว่าที่คาดหวัง (คำนวน ประสมผล, 2547) ตามนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนให้พัฒนาห้องสมุดมีชีวิต (Living library) ให้มีความน่าสนใจ โดยมีทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยอยู่เสมอ ห้องสมุดจึงควรให้ความสำคัญต่อการเพิ่มมาตรฐานการบริการสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและมนุษยสัมพันธ์ในการบริการ

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้และความต้องการด้านการสืบค้นสารสนเทศ

จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการสืบค้นสารสนเทศในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้อยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ ให้บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดช่วยค้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ภูมิดิษฐ์ และวีรวรรณ คงมัน (2530) ที่พบว่านักศึกษาต้องการให้บรรณารักษ์เป็นผู้ให้คำแนะนำวิธีการค้นคว้าที่ถูกต้อง และช่วยค้นหาหนังสือที่ต้องการ รองลงมาคือใช้เว็บไซต์ค้นหาที่เป็น Search engine ส่วนการใช้โปรแกรมการสืบค้นข้อมูลห้องสมุด (OPAC) อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยของ

ความต้องการใช้อยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ เว็บไซต์ค้นหาที่เป็น Search engine รองลงมาคือรายชื่อนหนังสือใหม่ (ทรัพยากรสารสนเทศ) และโปรแกรมการสืบค้นข้อมูลห้องสมุด (OPAC) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพรณ จัตุรโพธิ์ (2545) และรุ่งลาวัลย์ ทิพย์อุตร์ (2545) ที่พบว่า นักศึกษาสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์ค้นหา (Search engine) มากที่สุด

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ จีราพรณ สวัสดิพงษ์ (2538) เรณุกา สันธุ ประกายมาส มียะ และพิสมัย กัลยาวงศ์ (2545) ประภาพันธ์ พลอยจันทร์ (2546) พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจและมีความต้องการบริการค้นหาหนังสือในห้องสมุดโดยใช้โปรแกรมการสืบค้นข้อมูลห้องสมุด (OPAC) เนื่องจากสามารถค้นหาทรัพยากรที่ต้องการได้สะดวกและรวดเร็ว

ส่วนการสืบค้นสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยการใช้และความต้องการใช้อยู่ในระดับปานกลางน้อยที่สุดคือบัตรรายการ ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ จุฑาทิพย์ โอสธานนท์ (2532) ; จีราพรณ สวัสดิพงษ์ (2538) ; และจิราภรณ์ จันทรคำ (2538) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บัตรรายการในการค้นหาเรื่องที่ต้องการในระดับมาก ที่เป็นเช่นนั้นเพราะในระยะที่ยังไม่มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานห้องสมุด เครื่องมือช่วยค้นคือบัตรรายการ ต่อมาเมื่อมีการนำโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ในการจัดการฐานข้อมูลห้องสมุด ห้องสมุดหลายแห่งจึงได้ยกเลิกการทำบัตรรายการ แต่ทำการบันทึกรายการทรัพยากรห้องสมุดในโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติแทน ทำให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลจากโปรแกรมสืบค้นข้อมูลห้องสมุดได้ที่โมดูล Online Public Access Catalog (หรือเรียกว่า OPAC) ปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกแห่งมีการใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินงานทั้งในการจัดการฐานข้อมูลและการสืบค้นข้อมูล ดังเช่นในผลการวิจัยของ ประภาพรณ พลอยจันทร์ (2546) ที่พบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ค้นหาทรัพยากรสารสนเทศจากคอมพิวเตอร์ที่ห้องสมุดจัดให้บริการในระบบ OPAC

ส่วนการค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ค้นหาในอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบัน เพราะอินเทอร์เน็ตเป็นวิธีการที่สะดวกรวดเร็วในการค้นคว้าหาข้อมูล ไม่ว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะอยู่ในรูปแบบใด (สมใจ บุญศิริ, 2538 : 1) ก็สามารถทำการสืบค้นได้โดยทันทีที่ช่วยให้ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อไปทำการสืบค้นข้อมูล (กนกวรรณ ว่องวัฒนสิน, 2543 : 42) ทั้งนี้อินเทอร์เน็ตยังสามารถสืบค้นข้อมูลตลอด 24 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 7 วัน และในทุกสถานที่ นอกจากนั้น อินเทอร์เน็ตยังเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประชากรทั่วโลก จึงกลายเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่ดีอีกแหล่งหนึ่ง เพื่อค้นหาหัวข้อเรื่องต่างๆ ที่มีบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำไว้ ซึ่งสามารถค้นหาได้อย่างรวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย อีกทั้งข้อมูลในอินเทอร์เน็ตก็มีให้เลือกอย่างมากมาย (สราวุธ สธนพานิชย์, 2547 : 42)

นักศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นข้อมูลให้มากขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูล ให้มีความเร็วในการประมวลผลมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวาณี ฐานวงศ์ศานติ (2543 : 195, 197) ว่า ห้องสมุดควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาให้บริการในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ

ของผู้ใช้บริการ เนื่องจากการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการห้องสมุดจะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มความเร็วในการเผยแพร่กระจายสารสนเทศ ลดข้อจำกัดในเรื่องระยะทาง และไม่จำกัดรูปแบบการเผยแพร่ ห้องสมุดจึงควรมีการบริการสืบค้นข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ไว้ให้บริการให้เพียงพอต่อความต้องการ

7. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการใช้และความต้องการด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

จากผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสภาพการใช้และความต้องการสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องสมุดในระดับมาก โดยเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยของการใช้และความต้องการอยู่ในระดับมากอันดับแรกคือ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพันท์ พลอยจันทร์(2546) ที่พบว่านักศึกษาค้นหาทรัพยากรสารสนเทศโดยค้นจากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ห้องสมุดจัดไว้ให้บริการผ่าน OPAC โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อบริการของห้องสมุดในระดับมากได้แก่ บริการยืม-คืนโดยใช้คอมพิวเตอร์ บริการค้นหาหนังสือผ่าน OPAC บริการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลออนไลน์ ดังนั้นเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานและการให้บริการสารสนเทศในห้องสมุด

ส่วนเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยการใช้อยู่ในระดับปานกลางน้อยที่สุด ในขณะที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากคือมุมกาแฟและเครื่องดื่ม ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากห้องสมุดส่วนใหญ่ยังไม่มีสถานที่สำหรับบริการอาหารและเครื่องดื่มภายในห้องสมุด ขณะที่นักศึกษาต้องการใช้เวลาค้นคว้าในห้องสมุดมากขึ้น และปัจจุบันนักศึกษามีความคุ้นเคยกับบรรยากาศการบริการในศูนย์การค้า จึงควรจัดบรรยากาศห้องสมุดให้น่าสนใจ เช่นมีมุมกาแฟและเครื่องดื่ม เพื่อให้ห้องสมุดน่าสนใจและนักศึกษาได้รับสุนทรียภาพในการใช้ห้องสมุด ซึ่งห้องสมุดที่มีการปรับปรุงสถานที่หรือห้องสมุดที่สร้างใหม่หลายแห่งได้จัดให้มีสถานที่ในลักษณะนี้และได้รับความนิยมจากนักศึกษาเข้ามาใช้บริการจำนวนมาก สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ ดารากา ดันครองจันทร์ (2543:73) เรื่องทำอย่างไรให้เด็กไทยรักการอ่าน ว่าห้องสมุดควรจัดบรรยากาศให้เหมือนศูนย์การค้า มีจุดสนใจ มีสิ่งของหลากหลายให้เลือก มีสีสันที่ดึงดูดสายตา สะอาด เย็นสบาย มีการต้อนรับด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่มีรูปแบบแปลกใหม่หลากหลาย

8. ผลการเปรียบเทียบสภาพการใช้สารสนเทศและความต้องการสารสนเทศของนักศึกษา

พบว่า นักศึกษามีสภาพการใช้สารสนเทศแตกต่างจากความต้องการสารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกรายการ อาจเป็นเพราะว่าสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและความต้องการสารสนเทศยังเปลี่ยนแปลงไปตามสาขาวิชาของการเรียนการสอนในแต่ละสถาบัน

9. ผลการเปรียบเทียบสภาพการใช้สารสนเทศของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีสภาพการใช้สารสนเทศแตกต่างกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในบางรายการ เช่น

ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ จาก 19 รายการ มี 12 รายการที่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีสภาพการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นประจำเช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และวารสารในห้องสมุด และห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกแห่งทั้งของรัฐและเอกชนจะจัดบริการสื่อสิ่งพิมพ์ดังกล่าวในลักษณะคล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของลำพึง พ่วงบางโพ (2537) ที่พบว่าอาจารย์และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจในมหาวิทยาลัยเอกชนต้องการสารนิเทศในรูปแบบตำราทางวิชาการที่เป็นภาษาไทยในระดับค่อนข้างมาก และพิชชุตตา ศรีอนันต์ (2541) ที่พบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานครใช้สื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งพิมพ์ภาษาไทย (จุฑารัตน์ ศรทวณะวงศ์ และประสงค์ ต่อโชติ, 2542) ดังนั้นสื่อสิ่งพิมพ์ใหม่ๆ ในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนจึงมีลักษณะไม่แตกต่างกันมาก ยกเว้นสิ่งพิมพ์บางรายการที่แตกต่างกันตามคณะและสาขาวิชาที่จัดการเรียนการสอน โดยมหาวิทยาลัยที่มีขนาดใหญ่กว่าและเปิดดำเนินการมานานกว่าจะมีสิ่งพิมพ์หายาก สิ่งพิมพ์รัฐบาล รายงานการวิจัย หรือสิ่งพิมพ์พิเศษแตกต่างจากสื่อสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก จาก 13 รายการ มี 8 รายการที่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีสภาพการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงในห้องสมุด มีการใช้บริการที่นั่งอ่านและห้องอ่านหนังสือในลักษณะต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกในการอ่าน การสืบค้นข้อมูลเพื่อทำรายงาน โดยรูปแบบการเรียนรู้และการศึกษาของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนมีลักษณะการเรียนการสอนที่ไม่แตกต่างกันเช่น มีการเข้าห้องเรียนและการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของศิริประภา ศรีสุริยจันทร์ (2545) ที่พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคามส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตมานาน 3 ปีเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเพื่อสืบค้นข้อมูล และงานวิจัยของ จงกลณี อัสวเดชกำจร และอัญชลี จันทาโก (2546) ที่พบว่านักศึกษาคณะบริหารธุรกิจในมหาวิทยาลัยเอกชนเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรจัดหาสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนให้เพียงพอและทันสมัย ควรสนับสนุนการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนมากขึ้น ดังนั้นการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนมีการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือประกอบการเรียนและการศึกษาค้นคว้าในลักษณะที่ไม่แตกต่างกันส่วนที่แตกต่างกันเนื่องจากการที่มหาวิทยาลัยมีขนาดและเนื้อที่ของห้องสมุดต่างกัน ย่อมมีผลต่อการจัดเนื้อที่ในการให้บริการ โดยห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีขนาดใหญ่กว่าจะมีการจัดเนื้อที่ของห้องบริการสิ่งพิมพ์พิเศษและสื่ออื่นๆ ได้มากกว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่

ด้วยเหตุนี้ รายการที่มีความแตกต่างกันเช่น สื่อโสตทัศน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการสืบค้นสารสนเทศ เนื่องจากมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่จะมีการจัดห้องบริการสื่อโสตทัศน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และห้องบริการสืบค้นสารสนเทศแยกไว้เฉพาะสำหรับผู้ที่ต้องการข้อมูลเฉพาะด้าน และอาจมีจำนวนสื่อมากกว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยเอกชน ทั้งนี้เพราะห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ

มักมีจำนวนบุคลากรเฉพาะด้านที่ทำหน้าที่บริการสื่อเฉพาะด้านมากกว่าและเปิดดำเนินการมานานกว่า มีงบประมาณสนับสนุนมากกว่า จึงทำให้มีจำนวนสื่อมากกว่า จากการที่มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีสภาพแวดล้อมที่ต่างกันทำให้นักศึกษาที่อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ต่างกันมีทัศนคติที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kao, Ju-I (2003 : Abstract) ที่พบว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชนและวิทยาลัยเทคนิคในไต้หวันตอนใต้ มีทัศนคติที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างการให้ความสำคัญและความพึงพอใจในแต่ละองค์ประกอบของการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของแต่ละสถาบัน

จากผลการวิจัยนี้จะเห็นว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐมีสภาพการใช้สารสนเทศ แตกต่างกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนในบางรายการที่เป็นสื่อเฉพาะด้าน ส่วนรายการที่นักศึกษานิยมใช้เป็นประจำเช่นหนังสือพิมพ์ วารสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ และที่นั่งอ่านภายในห้องสมุดมีสภาพการใช้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. แต่ละห้องสมุดควรเพิ่มจำนวนทรัพยากรสารสนเทศใหม่ๆ ให้รวดเร็วเพื่อให้นักศึกษาเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ได้มากขึ้น
2. แต่ละห้องสมุดควรกำหนดมาตรฐานการบริการสารสนเทศที่ดีในห้องสมุด เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการ
3. แต่ละห้องสมุดควรร่วมมือกันแบ่งปันการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ การร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักศึกษาของแต่ละสถาบัน

บทสรุป

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่ได้รับความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 27 แห่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่มาใช้บริการห้องสมุด ทำให้ได้ทราบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บริการห้องสมุดเป็นประจำทุกสัปดาห์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในแต่ละวิชา และจากการที่นักศึกษาส่วนใหญ่นิยมใช้สื่อสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด จึงจำเป็นต้องจัดหาทรัพยากรสารสนเทศด้านสื่อสิ่งพิมพ์มาให้บริการให้เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษาในแต่ละสถาบัน เช่นเดียวกับการที่นักศึกษานิยมใช้บริการอินเทอร์เน็ตในห้องสมุดจำนวนมาก การจัดเตรียมเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงให้เพียงพอจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน นอกจากนี้ยังทำให้เห็นความจำเป็นในการส่งเสริมให้นักศึกษาใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกเหนือจากตำราหรือเอกสารประกอบการเรียน เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับประโยชน์สูงสุดจากแหล่งความรู้และแหล่งค้นคว้าในห้องสมุด

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ว่องวัฒนสิน. 2543. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ส่งเสริมการพิมพ์.
- ครรชิต มัลย์วงศ์. 2541. "ยุทธศาสตร์การพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์" ใน บรรณารักษ์ ศูนย์บริการ และการสืบค้นสารสนเทศในปี 2000 กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- คำนวน ประสมผล. 2547. สร้างวัฒนธรรมการบริการ. กรุงเทพฯ : ผู้จัดการ.
- จกกลนี อัสวเดชกำจร และอัญชลี จันทาโก. 2543. รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนในคณะบริหารธุรกิจ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จิราพรรณ อินทศิริพงษ์ และคณะ. 2546. "ความต้องการของอาจารย์ ข้าราชการและนักศึกษาในการใช้บริการของสำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ" ใน เอกสารประกอบการสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 21 เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การวิจัย และเครือข่ายความร่วมมือ : นวัตกรรมส่งเสริมการบริการสารสนเทศ. สงขลา : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิราภรณ์ จันทร์คำ. 2538. ความต้องการใช้บริการและทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุดคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จิราพรรณ สวัสดิพงษ์. 2538. การใช้บริการสำนักหอสมุดของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : รายงานการวิจัย. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราพรรณ สวัสดิพงษ์. 2542. รายงานการวิจัยเรื่องการใช้บริการสืบค้นข้อมูลผ่านบริการ World Wild Web ในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จุฑารัตน์ ศราวนะวงศ์ และประสงค์ ต่อโชติ. 2542. รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการแสวงหาสารสนเทศในกระบวนการสำรวจวรรณกรรมเพื่อการเขียน วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จุฑาทิพย์ โอสถานนท์. 2532. ปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชนิดดา โกวิทวที. 2531. ความต้องการของนิสิตคณะอักษรศาสตร์ในการใช้บริการห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. (ออนไลน์)
แหล่งที่มา : <http://www.mou.go.th> (วันที่ค้นข้อมูล 18 เมษายน 2546).
- ธีรศักดิ์ ชักนำ. 2546. การใช้บริการอินเทอร์เน็ตในห้องสมุดของนักศึกษาสาขาสัตวแพทยศาสตร์
ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.
- ฐานันท์ สี่เจลิยว. 2544. สภาพและปัญหาการใช้สารสนเทศทางการศึกษาจากอินเทอร์เน็ตของ
อาจารย์ นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ดนัยศักดิ์ โกวิทวิบูล. 2543. ความต้องการและการใช้สารนิเทศของนักศึกษาในสำนักหอสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ดวงกมล อุ่จิตติ. 2546. การประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยบูรพา.
ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดวงจันทร์ พยัคพันธ์. 2539. การใช้สารนิเทศของคณาจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดารกา ต้นครองจันทร์. 2543. "ทำอะไรให้เด็กไทยรักการอ่าน" วารสารห้องสมุด 44, 1
(มกราคม-มีนาคม) : 73
- ตริ้งใจ บุณสมภพ. 2543. "แนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในมุมมองของผู้บริหาร"
ใน รายงานการสัมมนาความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 17 กรุงเทพฯ
: สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นฤทัย นิยมบุญ และฮารุกิ นางาตะ. 2546. "ประเมินคุณภาพการบริการของสำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์". วารสารห้องสมุด. 47, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2546) : 21-43.
- ประภาพันท์ พลายจันทร์. 2546. รายงานการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาในการใช้
ทรัพยากรสารนิเทศและบริการของห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
เชียงใหม่ : ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์, 2546.
- รุ่งลาวัลย์ ทิพย์อุตร. 2545. สภาพและปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรณูภา สันธิ ประกายมาส มียะ และพิศมัย กัลยาวงศ์. 2545. ความพึงพอใจและความต้องการของ
นักศึกษาในการใช้บริการห้องสมุดคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ :
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ลำพิ่ง พ่วงบางโพ. 2537. ความต้องการและการใช้สารนิเทศของอาจารย์และนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน. ใน *รวมบทความวิจัยนิพนธ์ ปีการศึกษา 2536*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณภา รพีพัฒนา. 2532. *ความต้องการใช้บริการหอสมุดกลางของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. วितยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- วรารักษ์ พัฒนาเกียรติพงศ์. 2544. *การใช้บริการห้องสมุดและทรัพยากรสารนิเทศของผู้ใช้ห้องสมุด คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- วัชรียพร บุญสนอง. 2546. *ศึกษาการใช้วารสารอิเล็กทรอนิกส์ของคณาจารย์มหาวิทยาลัยบูรพา วิตยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*
- วนิชกร แก้วกัน. 2540. *การใช้บริการค้นคืนรายการออนไลน์จากฐานข้อมูลเครือข่ายสารสนเทศ ห้องสมุดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. วิตยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*
- วาณี ฐานวงศ์ตานติ. 2543. *การจัดและบริหารงานห้องสมุด*. กรุงเทพฯ : บุรพาสาลัน.
- วิณา พึ่งวิวัฒน์นิกุล. 2541. *การให้บริการสารสนเทศของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิตยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- สมใจ บุญศิริ. 2538. *อินเตอร์เน็ต : นานาสาระแห่งการบริการ*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมใจ ศรีปานเงิน. 2540. *ความต้องการใช้และการใช้ทรัพยากรสารนิเทศของผู้ใช้ห้องสมุดเฉพาะสังกัดสำนักงานกฤษฎีกา. วิตยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- สรารุช สอนพานิชย์. 2547. *พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้เว็บไซต์ค้นหาข้อมูลของผู้ใช้บริการสารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- สุกัญญา แป้นสุขเย็น. 2543. *พฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของนิสิตปริญญาตรี คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- สุมน อมรวิวัฒน์. 2546. *วิธีการเรียนรู้ : คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546.
- สำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. 2547. "77.7% นักศึกษา-คนทำงานสนใจทางไกลเรียนผ่าน" *ผู้จัดการรายสัปดาห์*. 16, 899 (23-29 กุมภาพันธ์) : C10

ศิริประภา ศรีสุริยจันทร์. 2545. ลักษณะและพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนิสิตและอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อัญชลี ภูมิดิษฐ์ และวีระวรรณ คงมั่ง. 2530. การสำรวจความต้องการและความสามารถในการเข้าถึงแหล่งวัสดุเพื่อการค้นคว้าและบริการสืบค้นข้อมูลของผู้ใช้บริการในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาษาอังกฤษ

Kao, Ju-l. 2003. *Student Satisfaction in Public, Private, and technical Colleges in Southern Taiwan*. Ed.D. Educational Administration, The University of South Dakota.

ประชาสัมพันธ์ตัวเอง (เพราะไม่มีใครจะทำให้) : 10 วิธีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของคุณ

ฮิวจ์, คริส

อัมพร ขาวบาง แปลและเรียบเรียง

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวทางในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดในเชิงรุก ด้วยกลยุทธ์การตลาดเพื่อช่วยให้หัวหน้า เพื่อนร่วมงาน และชุมชนที่ทำงาน ได้รับรู้ถึงภาระหน้าที่และกิจกรรมต่างๆ ที่ห้องสมุดทำ และกำลังจะทำ รวมทั้งได้ตระหนักถึงคุณค่าของห้องสมุดมากขึ้น บทความนี้ได้รับการแปลจากบทความในจดหมายข่าวของชมรมบรรณารักษ์ และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ เขียนโดยคริส ฮิวจ์ซึ่งเป็นบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงเรียนนานาชาติที่มีชื่อว่า the New International School of Thailand (NIST) และเป็นสมาชิกชมรมดังกล่าว

Toot Your Own Horn (Because No One Else Will) : 10 Ways to Market Your Library

Hughes, Chris

Translated by Aumporn Khaobang

This article gives guidelines of how to promote libraries using a marketing strategies. It will help librarians to show their boss, colleagues and the community what duties and activities they do and will do to attract people to the library and realize the value of libraries. This article was contributed to the TLA-ILIS Newsletter by Mr. Chris Hughes, librarians of the New International School of Thailand, NIST, a long-time member of TLA-International Librarians and Information Specialist Group.



ประชาสัมพันธ์ตัวคุณเอง (เพราะไม่มีใครจะมาทำให้)



10 วิธีในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของคุณ

แปลและเรียบเรียงโดย อัมพร ขาวบาง *

บทนำ

ในบางครั้ง บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมีตัวตนอยู่ในโลกใบเล็กๆ ของตน พวกเราตระหนักดีถึงภาระงานมากมายที่ต้องทำในแต่ละวัน สัปดาห์ และปี เรารับผิดชอบงานสารพัด นับตั้งแต่ เรื่องงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ ไปจนถึงงานจัดซื้อ เราสอน ให้คำแนะนำ สนับสนุน การเรียนรู้ และบอกทางไปห้องน้ำ เราจัดหา / พัฒนาทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด จัดการเรื่องความปลอดภัยในอาคาร จัดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ และอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เราบริหารงานบุคคล สนองความต้องการของครู/อาจารย์ ผู้ปกครอง และรายงานต่ออาจารย์ใหญ่ เราประทับตราในหนังสือ ตัดป้ายเลขหมู่ นำหนังสือขึ้นชั้น จัดนิทรรศการหนังสือ เรารู้จักงานของเราเป็นอย่างดี เรารู้ว่าห้องสมุดคือสถานที่อันแสนวิเศษที่ทุกคนควรเข้ามาเยือน และเป็นสถาบันที่สำคัญต่อการศึกษา แต่โชคไม่ดีเอาเสียเลย มีแต่พวกเราเท่านั้นแหละที่รู้เรื่องเหล่านี้

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนในสหรัฐอเมริกาแสดงให้เห็นว่าแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิของอาจารย์ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมห้องสมุดคือ บรรณารักษ์ อาจารย์ใหญ่จำนวนมากไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการและงานทั้งหลายของห้องสมุด และมีความรู้เรื่องเหล่านี้น้อยมาก ดังนั้นจึงต้องพึ่งพบบรรณารักษ์เกือบทั้งหมด งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งรายงานว่า ร้อยละ 97 ของอาจารย์ใหญ่ที่ให้สัมภาษณ์ประเมินบรรณารักษ์จากการแวะเข้ามาในห้องสมุดอย่างไม่เป็นทางการ บทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ตัวอย่างการทำงานเชิงรุก และแสดงให้เห็นหัวหน้า เพื่อนร่วมงาน และชุมชนที่คุณทำงานอยู่ ได้รับรู้สิ่งที่คุณทำ โดยหวังว่า 10 วิธีในการประชาสัมพันธ์ตัวคุณเอง ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะช่วยประชาสัมพันธ์ห้องสมุดของคุณด้วยกลยุทธ์การตลาด

* บรรณารักษ์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แปลและเรียบเรียงจาก Toot Your Own Horn (Because No One Else Will) : 10 Ways to Market Your Library โดย Christopher Hughes, Library Coordinator, New International School of Thailand

1. เข้าใจจุดมุ่งหมายในการใช้กลยุทธ์การตลาด

การตลาด (หรือ การโฆษณา หรือ ส่งเสริมบริการ) มีเป้าหมายเพื่อแสดงถึงประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ หรือบริการให้เห็นเด่นชัด เพื่อแจ้งหรือเตือนให้ผู้ใช้ทราบว่ามีการให้บริการใดบ้าง เพื่อแก้ไขหรือตอบโต้การเผยแพร่สารสนเทศเชิงลบ นอกจากนี้แล้ว การตลาดโดยตัวมันเองอาจให้ความบันเทิงได้ด้วย ถ้าคุณระลึกไว้เสมอว่าจุดมุ่งหมายของกิจกรรมประชาสัมพันธ์ใดๆ ที่คุณทำเป็นไปเพื่อการแสดงให้เห็นเด่นชัด การย้ำเตือน เป็นเชิงบวก หรือเพื่อความบันเทิง ก็เท่ากับว่าการใช้กลยุทธ์การตลาดของคุณประสบความสำเร็จ

2. ทำให้หัวหน้าสนับสนุนคุณ

เข้าพบอาจารย์ใหญ่และแจ้งให้ท่านทราบอย่างชัดเจนที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ว่า คุณไม่สามารถจะกระทำการใดๆ ได้เลยถ้าปราศจากการสนับสนุนจากท่าน อาจารย์ใหญ่สามารถสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นได้ เช่น แจ้งให้ทุกคนทราบถึงคุณค่าและประโยชน์ของห้องสมุดและกิจกรรมห้องสมุด ในขณะเดียวกัน อาจารย์ใหญ่ก็สามารถทำสิ่งร้ายๆ ได้เหมือนกัน เช่น เล่าเรื่องตลกที่แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดมีแต่หนังสือเก่าๆ หรือ บรรณารักษ์ ไม่ใช่ ครู ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดคือการทำให้อาจารย์ใหญ่ของคุณตระหนักถึงคุณค่าของห้องสมุด และทราบว่าท่านกำลังดูแลกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดอยู่

3. ทำรายงานประจำปี

บันทึกผลงาน / กิจกรรมต่างๆ ที่คุณและห้องสมุดได้ทำมาตลอดปี เก็บสถิติ บันทึกเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผู้มาเยี่ยมชมห้องสมุด เหตุการณ์พิเศษ นิทรรศการ การจัดหาทรัพยากร พุดสั้นๆ ก็คือ บันทึกทุกอย่างที่คุณทำ นำมาเขียนเป็นรายงานในตอนปลายปี ถ้าคุณคิดว่าคุณยังไม่ได้รับความนับถือในสังคม/ชุมชนนั้น ควรทำรายงานทุกสามเดือน (ไตรมาส) รายงานเหล่านี้เป็น เครื่องมือในการประเมินบริการและกิจกรรมที่คุณทำ

4. ประมุขเทศบาลกรใหม่

ชักชวนบุคคลากรใหม่เข้ามาเป็นแนวร่วมของคุณทันที โดยแจ้งให้เขาทราบถึงสิ่งที่คุณทำ สิ่งที่คุณคาดหวังจากเขา และคุณประโยชน์พิเศษที่เขาจะได้รับจากการสนับสนุนคุณและห้องสมุด ในขณะเดียวกัน คุณควรจัดนิเทศบุคลากรเดิมเพื่อช่วยให้เขาติดตามความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ และวิธีการใหม่ๆ ที่ห้องสมุดจะสนับสนุนเขาได้

5. จัดทำจดหมายข่าวห้องสมุด

จะมีวิธีไหนดีไปกว่าการทำจดหมายข่าว? คุณสามารถใช้จดหมายข่าวเผยแพร่บริการ และทำห้องสมุดให้เป็นข่าวอย่างสม่ำเสมอ ทำให้คนคิดถึงห้องสมุดอยู่ตลอดเวลา ในจดหมายข่าว คุณสามารถลงประกาศ แจ้งให้ผู้อ่านทราบว่า你能ทำอะไรไปแล้ว และกำลังจะทำอะไรต่อไป สอดแทรกเรื่องราวที่เป็นสิ่งละอันพันละน้อย เรื่องขำขัน การแข่งขันชิงรางวัล หรือสารสนเทศที่ผู้อ่านนำไปใช้ได้ทันที ถ้าไม่มีเนื้อที่เพียงพอในจดหมายข่าวของโรงเรียน ควรจัดทำจดหมายข่าวห้องสมุดขึ้นเอง ไม่ว่าจะผลิตในรูปสิ่งพิมพ์ หรืออิเล็กทรอนิกส์ ก็มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน

6. จัดเลี้ยงอาหารเข้าที่ห้องสมุด

ใครๆ ก็ชอบกินฟรี ดังนั้นคุณควรจัดเลี้ยงกาแฟตอนเช้าเป็นประจำทุกเดือน สร้างบรรยากาศโดยเปิดดนตรีคลาสสิกพร้อมเสิร์ฟอาหาร แจ้งให้ทุกคนทราบว่าการเลี้ยงอาหารเข้านี้เป็นการขอบคุณสำหรับการสนับสนุนห้องสมุด และใช้ช่วงเวลานี้บอกเล่าถึงสิ่งใหม่ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในห้องสมุด และชี้ให้เห็นถึงเหตุผลที่ครู/อาจารย์ทั้งหลายควรสนับสนุนห้องสมุดต่อไป

7. จัดขายหนังสือที่ไขแล้ว

ห้องสมุดส่วนใหญ่คัดเลือกทรัพยากรเพื่อจำหน่ายออกอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ห้องสมุดยังได้รับหนังสือบริจาคซึ่งอาจจะมีเนื้อหาไม่เหมาะสม เป็นหนังสือเก่าล้าสมัย หรือมีสภาพทรุดโทรม คุณสามารถรวบรวมหนังสือเหล่านี้มาขายในราคาถูก นำรายได้มาจัดเลี้ยงอาหารเข้า นำกิจกรรมการขายหนังสือนี้มาประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

8. จัดงานขายหนังสือ

หน่วยงานภายนอก ไม่ว่าจะเป็นร้านหนังสือ สำนักพิมพ์ ผู้จัดจำหน่าย ต่างยินดีที่จะมีโอกาสนำหนังสือมาขายในห้องสมุด โดยมักจะแบ่งรายได้ให้ห้องสมุด ซึ่งอาจจะเป็นเงินสด หรือ หนังสือ กิจกรรมนี้ไม่มีผลกระทบกับบุคลากรห้องสมุดมากนัก คุณก็จะมีโอกาสประชาสัมพันธ์กิจกรรมของห้องสมุดได้อีก และแสดงให้เห็นว่าคุณกำลังช่วยพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด หัวหน้าของคุณอาจจะพอใจกับเรื่องที่คุณสามารถหาหนังสือเพิ่มให้กับห้องสมุดโดยไม่เสียเงิน

9. เสนอห้องสมุดให้เป็นสถานที่ประชุม

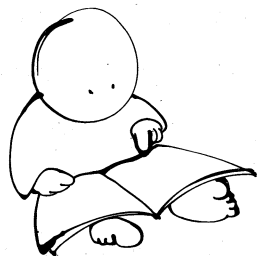
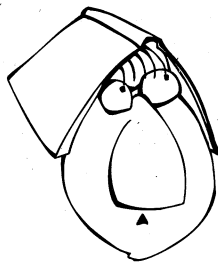
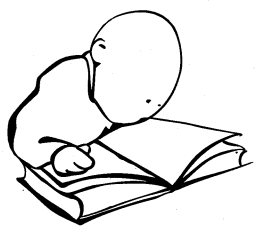
ห้องสมุดเป็นสถานที่ดึงดูดใจ สามารถใช้เป็นสถานที่จัดประชุม สัมมนา และพบปะพูดคุย นอกเวลาบริการได้ คุณอาจนึกลำบากใจที่จะมอบกุญแจห้องสมุดให้ผู้อื่น แต่ถ้าจะทำให้คุณประโยชน์ของห้องสมุดเพิ่มขึ้น ก็น่าจะทำได้

10. ประชาสัมพันธ์ตัวคุณเอง

สิ่งที่มีค่ามากที่สุดของห้องสมุด คือ บุคลากร ดังนั้น จึงควรประชาสัมพันธ์ตัวคุณเองตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นช่วงพักกาแฟ ในที่ประชุม หรือกิจกรรมทางสังคม ทำให้คนเห็นหน้าคุณแล้วนึกถึงห้องสมุด ทำให้คนเหล่านี้รู้ว่าคุณทำอะไรได้บ้าง

สรุป

ห้องที่เต็มไปด้วยหนังสือไม่ใช่ห้องสมุด ห้องสมุดจะต้องเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ ความเชี่ยวชาญ และโอกาส ซึ่งมีความสำคัญต่อโรงเรียน หน่วยงานราชการ ธุรกิจ และชุมชน จึงเป็นหน้าที่ของเราบรรณารักษ์ ที่จะทำให้ทุกคนในองค์กรตระหนักถึงคุณค่าของห้องสมุด



สภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา : กรณีศึกษาห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ศุภณัฐ ยมวรรณ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา : กรณีศึกษาห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ใน 4 ด้าน คือ ด้านการค้นหาวิตานิพนธ์ ด้านการจัดวิทยานิพนธ์ ด้านการบริการวิทยานิพนธ์ และด้านอาคารสถานที่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการห้องสมุดในห้องอ่านวิทยานิพนธ์ ระหว่างเดือนสิงหาคม - กันยายน 2546 จำนวน 300 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้วิทยานิพนธ์สูงสุดเป็น นักศึกษาปริญญาตรี ใช้วิทยานิพนธ์เพื่อค้นคว้าประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ ผู้ใช้มีความถี่ในการใช้วิทยานิพนธ์ที่ไม่แน่นอนและใช้วิทยานิพนธ์ที่ได้จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2546 สูงที่สุด โดยได้ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์จากการใช้คู่มือวิทยานิพนธ์ และใช้ตัวเล่มวิทยานิพนธ์ใน ส่วนของผลการวิจัย เมื่อศึกษาสภาพการใช้วิทยานิพนธ์ พบว่า โดยภาพรวมและรอบด้านอยู่ใน ระดับปานกลาง ในด้านปัญหาพบว่า ผู้ใช้ไม่สามารถค้นหาวิตานิพนธ์ให้ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการจริงๆ ได้ วิทยานิพนธ์เล่มใหม่นำมาจัดเรียงขึ้นชั้นบริการล่าช้า ไม่สามารถยืมวิทยานิพนธ์ ออกนอกห้องสมุดได้ และไม่มีโต๊ะนั่งอ่านเฉพาะบุคคลในห้องวิทยานิพนธ์

The Conditions and Problems in using Theses of Students : A case study of The Faculty of Engineering Library, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

Sineenad Yomvan

The purposes of this research are to study the conditions and problems in using thesis of students : A case study of the Faculty of Engineering Library King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang. There are four aspects to be considered : searching, managing and servicing the thesis, and room environment. The sampling group of 300 people using the thesis service during Aug.-Sep, 2003 is the target. The data analysis was applied from the statistical method to find out the value of percentile, arithmetic mean and standard deviation. The research findings were as followed : The bachelority of theses users was the graduate students. They used theses for writing their own theses. The frequencies in using theses were uncertain. They used theses of academic years during 1997-2003 and inquired the theses title by using theses manual. They used the theses in terms of the research findings. The conditions in using thesis of students were at the moderate level on the overall and each aspect. The major problems are the users can not find theses sameness content, the new theses were put on the selves rather. The users can not borrow the theses out of the libraries, and there have no carrell in theses room.

สภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา : กรณีศึกษาห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ศินีนาถ ยมวรรณ*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบันมุ่งให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วิธีการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยได้ยึดแนวทางการศึกษาดังกล่าวเป็นสำคัญ ผลจากการศึกษาค้นคว้าในสถาบันอุดมศึกษา ปรากฏผลเป็นสามแบบด้วยกัน คือ รายงาน ภาคนิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ หรือวิทยานิพนธ์ ซึ่งปริญญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ เป็นรายงานผลการวิจัยอันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทหรือปริญญาตรี การทำรายงาน ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ หรือปริญญานิพนธ์ เป็นประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่มีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริญญานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ ผู้ที่ทำการจะต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากทรัพยากรสารสนเทศชนิดต่างๆ ในห้องสมุดและแหล่งสารสนเทศประเภทอื่นๆ เพราะการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองย่อมทำให้ได้ความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น วิทยานิพนธ์หรืองานวิจัยจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการค้นคว้าแสวงหาความรู้ เพื่อให้พบกับความรู้ใหม่ๆ ผู้ใช้วิทยานิพนธ์สามารถค้นหาข้อเท็จจริงต่างๆ และนำเอาผลงานวิจัยนั้นๆ มาพิจารณาใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อทำหน้าที่โดยตรงในการให้บริการวิชาการแก่คณาจารย์ นักวิจัย ตลอดจนนักศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและการวิจัยสาขาวิศวกรรมศาสตร์ เป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิทยาการต่างๆ ได้แก่ หนังสือ ตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ วารสาร หนังสือพิมพ์ บทความทางวิชาการ รวมถึงสื่อโสตทัศนอื่นๆ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้บริการให้มีความตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อการเรียนการสอนการวิจัยและการศึกษาค้นคว้าอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งนักศึกษามักจะใช้เวลาที่ว่างจากชั้นเรียนมาอ่านงานวิจัยและศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่ต้องการเพื่อนำไปใช้ประกอบการเรียน การเขียนรายงานและประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้สำเร็จการศึกษาจะมีความต้องการใช้บริการมากที่สุด ห้องสมุดจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญและรับผิดชอบดูแลต่อผู้ใช้บริการทุกคน ซึ่งจากสภาพการณ์ในปัจจุบันปรากฏว่า นักศึกษาที่ใช้บริการมักจะพบปัญหาและอุปสรรคในการใช้บริการ

* ศินีนาถ ยมวรรณ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป งานห้องสมุด คณะวิศวกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วิทยานิพนธ์ที่แตกต่างกัน เช่น บางรายไม่สามารถค้นหาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ไม่รู้จักวิธีการค้นหาหรือไม่เข้าใจในระบบการจัดเก็บ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้ใช้บริการ ห้องสมุดจะต้องให้ความสำคัญและพิจารณาหาเหตุและปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบอันจะก่อให้เกิดความไม่สะดวกต่อผู้ใช้บริการ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาที่ใช้บริการในห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง คือ ด้านการค้นหาวิทยานิพนธ์ ด้านการจัดวิทยานิพนธ์ ด้านการบริการวิทยานิพนธ์ และด้านอาคารสถานที่ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาวิเคราะห์และแก้ไขปรับปรุงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเพื่อให้เป็นห้องสมุดที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา : กรณีศึกษาห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในด้านการค้นหาวิทยานิพนธ์ การจัดวิทยานิพนธ์ การบริการวิทยานิพนธ์ และอาคารสถานที่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่มาใช้บริการห้องสมุดในห้องอ่านวิทยานิพนธ์คณะวิศวกรรมศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำแนกเป็นนักศึกษา 5 คณะ ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ และคณะเทคโนโลยีการเกษตร รวมถึงคณะอื่นๆ ที่เป็นนักศึกษาภายนอกสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรทั้งหมดที่มาใช้บริการห้องสมุดในห้องอ่านวิทยานิพนธ์ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในช่วงระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม 2546 - 15 กันยายน 2546 รวมระยะเวลา 1 เดือน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม - 15 กันยายน 2546 จากนั้นนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา : กรณีศึกษาห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการวิจัยพบว่า

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. วัตถุประสงค์ในการใช้วิทยานิพนธ์ นักศึกษาทุกคนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นคว้าประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ค้นคว้าประกอบการเขียนรายงาน ค้นคว้าประกอบการเรียน และค้นคว้าเพื่อกิจกรรมอื่นๆ มีน้อยที่สุด
2. ความถี่ในการเข้าใช้วิทยานิพนธ์ นักศึกษามีความถี่ในการเข้าใช้วิทยานิพนธ์ไม่แน่นอนมากที่สุด รองลงมาคือ มากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง, สัปดาห์ละ 1 ครั้ง, เดือนละ 1 ครั้ง, 2-3 เดือนครั้ง และภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง มีน้อยที่สุด
3. การใช้วิทยานิพนธ์ที่จัดพิมพ์ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิทยานิพนธ์ที่จัดพิมพ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2546 มากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงปีพ.ศ. ที่ไม่แน่นอน, ปีพ.ศ. 2536-2540, ปี 2531-2535, ปี 2526-2530 ต่ำกว่าปี พ.ศ. 2520 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2525 มีจำนวนน้อยที่สุด
4. วิธีการได้ชื่อเรื่องของวิทยานิพนธ์ นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ชื่อเรื่องของวิทยานิพนธ์จากคู่มือวิทยานิพนธ์ของห้องสมุดมากที่สุด รองลงมาคือ จากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ OPAC/WEBOPAC, มีผู้แนะนำ, ใช้รายการอ้างอิงที่ปรากฏในวารสาร/หนังสือ/เอกสารทางวิชาการ/วิทยานิพนธ์/งานวิจัย, ใช้รายชื่อเอกสารประกอบการเรียน และใช้รวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มีจำนวนน้อยที่สุด
5. วิธีการได้ตัวเลขของวิทยานิพนธ์ที่ตรงกับความต้องการ นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ตัวเลขของวิทยานิพนธ์ที่ตรงกับความต้องการโดยเดินดูตามชั้นเก็บวิทยานิพนธ์มากที่สุด รองลงมาคือ อ่านป้ายคำแนะนำหรือคำชี้แจงที่ห้องสมุดจัดทำขึ้น, เดินดูตามโต๊ะนั่งอ่านในห้องวิทยานิพนธ์, ให้เจ้าหน้าที่หยิบให้เนื่องจากค้นหาไม่พบ และหาโดยวิธีการอื่นๆ มีจำนวนน้อยที่สุด

6. การค้นหาตัวเล่มวิทยานิพนธ์ นักศึกษาส่วนมากค้นพบวิทยานิพนธ์มากที่สุด รองลงมา คือ ค้นพบทุกครั้ง, ค้นพบนานๆ ครั้ง และไม่เคยค้นพบเลย มีจำนวนน้อยที่สุด

7. วิธีการแก้ปัญหาในกรณีที่ไม่พบวิทยานิพนธ์เล่มที่ต้องการ นักศึกษาส่วนใหญ่แก้ปัญหา โดยสอบถามเจ้าหน้าที่มากที่สุด รองลงมา คือหาชื่อเรื่องที่ใกล้เคียงกับวิทยานิพนธ์ที่ต้องการแทน, ไปหาที่ห้องสมุดแห่งอื่น, ติดต่อขอจองวิทยานิพนธ์เล่มที่ต้องการไว้ และหาโดยวิธีการอื่น มีจำนวนน้อยที่สุด

8. ส่วนของวิทยานิพนธ์ที่ใช้ นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ผลของการวิจัยมากที่สุด รองลงมาคือ ใจบทนำ รวมถึง ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย, วิธีดำเนินการวิจัย, บทสรุปและอภิปรายผล, บทคัดย่อ, สารบัญเรื่อง, ข้อเสนอแนะ, วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง, บรรณานุกรม, สารบัญภาพ, สารบัญตาราง และใช้หน้าปกใน มีจำนวนน้อยที่สุด

สภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา : กรณีศึกษาห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการวิเคราะห์ พบว่า ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากมาน้อยดังนี้ คือ ด้านการบริการวิทยานิพนธ์ (= 2.94) ด้านการจัดวิทยานิพนธ์ (= 2.74) ด้านการค้นหาวิทยานิพนธ์ (= 2.70) และด้านอาคารสถานที่ (= 2.55) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

ด้านการค้นหาวิทยานิพนธ์ ตามสภาพการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= 2.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ และระดับน้อย 1 ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย คือ ใช้เวลารอคอยการค้นหาวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์นาน สำหรับข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงจากมากมาน้อย 3 อันดับ คือ 1) ไม่สามารถค้นหาวิทยานิพนธ์ให้ตรงกับเนื้อหาที่ต้องการจริงๆ ได้ (= 3.01) 2) ไม่ทราบรายชื่อวิทยานิพนธ์ที่มีอยู่ในห้องสมุด และ (= 2.88) 3) วิทยานิพนธ์ที่ต้องการมีฐานข้อมูลแต่หาตัวเล่มไม่พบ (= 2.75) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ คือ 7) ใช้เวลารอคอยการค้นหาวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์นาน (= 2.47) 6) ไม่ทราบวิธีการค้นหาวิทยานิพนธ์เล่มที่ต้องการ (=2.53) และ 5) ไม่เข้าใจวิธีการค้นหาข้อมูลวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ (=2.62)

ด้านการจัดวิทยานิพนธ์ ตามสภาพการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (=2.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงจากมากมาน้อย 3 อันดับ คือ 1) วิทยานิพนธ์เล่มใหม่นำมาเรียงชั้นชั้นบริการล่าช้า (=3.17) 2) ไม่ทราบระบบการจัดเก็บวิทยานิพนธ์ของห้องสมุด (=2.90) และ 3) วิทยานิพนธ์จัดเรียงบนชั้นอัดแน่นจนเกินไป (=2.57) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 อันดับ คือ 5) วิทยานิพนธ์จัดเรียงเลขหมู่หนังสือไม่ตรงและวางไม่ถูกชั้น (=2.51) 4) วิทยานิพนธ์จัดเรียงบนชั้นสับสนยากแก่การค้นหา (=2.57)

ด้านการบริการวิทยานิพนธ์ ตามสภาพการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (=2.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ ไม่สามารถยืมวิทยานิพนธ์ออกนอกห้องสมุดได้ และอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ คือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบริการ

วิทยานิพนธ์ล่าช้า วิทยานิพนธ์อยู่ในสภาพที่เก่าและชำรุด ส่วนข้อเหลืออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงจากมากมาน้อย 3 อันดับ คือ 1) ไม่สามารถยืมวิทยานิพนธ์ออกนอกห้องสมุดได้ (=3.71) 2) บริการถ่ายเอกสารมีน้อยไม่สะดวกแก่การใช้ (=3.40) และ 3) วิทยานิพนธ์แต่ละเรื่องมีเพียงเล่มเดียวไม่เพียงพอแก่การใช้ (=3.13) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ คือ 9) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบริการวิทยานิพนธ์ล่าช้า (=2.46) 8) วิทยานิพนธ์อยู่ในสภาพที่เก่าและชำรุด (=2.49) และ 7) มีเจ้าหน้าที่ให้บริการวิทยานิพนธ์น้อย (=2.71)

ด้านอาคารสถานที่ ตามสภาพการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (= 2.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ คือ มีเสียงดังรบกวนจากภายนอกห้องสมุด มีเสียงดังรบกวนจากผู้อื่นภายในห้องอ่านวิทยานิพนธ์ ข้อที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงจากมากมาน้อย 3 อันดับ คือ 1) ไม่มีโต๊ะนั่งอ่านเฉพาะบุคคลในห้องวิทยานิพนธ์ (=2.79) 2) ระยะห่างของชั้นจัดวิทยานิพนธ์น้อย (=2.70) และ 3) ช่องทางเดินค้นหาวิทยานิพนธ์แคบจนเกินไป (=2.69) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ คือ 7) มีเสียงดังรบกวนจากภายนอกห้องสมุด (=2.17) 6) มีเสียงดังรบกวนจากผู้อื่นภายในห้องอ่านวิทยานิพนธ์ (=2.32) และ 5) แสงสว่างในห้องอ่านวิทยานิพนธ์มีไม่เพียงพอ (=2.57)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุด

1. นำผลการวิจัยนี้เสนอคนบติโดยผ่านรองคนบติฝ่ายวิชาการคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อให้ได้รับทราบถึงสภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา วางแผน ปรับปรุง แก้ไขให้เป็นห้องสมุดที่มีความพร้อมทุกๆ ด้านและเพื่อให้เป็นห้องสมุดที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2. ห้องสมุดควรจัดโครงการนำร่องเพื่ออบรมความรู้พื้นฐานในการใช้ห้องสมุดให้กับนักศึกษาหรือผู้สนใจ เพื่ออบรมระบบการจัดเก็บวิทยานิพนธ์, ระบบการค้นหาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้ทราบถึงระบบการค้นหาวิทยานิพนธ์โดยมีการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการค้นหาข้อมูลวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ และห้องสมุดควรจัดทำคู่มือช่วยค้นประเภทอื่นเพิ่มขึ้น ได้แก่ บัตรรายการวิทยานิพนธ์ และรวมบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เป็นต้น

3. ห้องสมุดจะต้องประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนกทะเบียน แผนกตำรา และภาควิชาทั้ง 13 ภาควิชา ที่สังกัดคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในการรวบรวมส่งรูปเล่มวิทยานิพนธ์ให้ห้องสมุดเร็วขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน

4. ห้องสมุดจะต้องประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ใช้ห้องสมุดรับทราบ เกี่ยวกับเหตุผลที่วิทยานิพนธ์และวิทยานิพนธ์ที่ไม่สามารถยืมออกนอกห้องสมุดได้ สำหรับเครื่องถ่ายเอกสาร ห้องสมุดจะต้องประสานงานไปยังร้านถ่ายเอกสารที่มีข้อผูกพันกับห้องสมุด หรือขอเพิ่มเครื่องถ่ายเอกสารเพื่อให้บริการในห้องสมุดเฉพาะในช่วงเวลาที่มีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมาก

5. ห้องสมุดควรนำเสนอผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดของงบประมาณสำหรับจัดหาครุภัณฑ์ห้องสมุด ได้แก่ โต๊ะนั่งอ่านเฉพาะบุคคลในห้องวิทยานิพนธ์ เครื่องคอมพิวเตอร์ และเสนอการขยายพื้นที่ห้องและขยายบริเวณอ่านวิทยานิพนธ์ให้กว้างขึ้นเพื่อจะได้มีพื้นที่จัดระยะห่างของชั้นจัดวิทยานิพนธ์ เพื่อให้มีความสะดวกต่อผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยจะขอเสนอแนะผลการวิจัยเพื่อสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ที่นอกเหนือจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้แก่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ และเปรียบเทียบห้องสมุดแต่ละแห่งว่ามีปัญหาการใช้วิทยานิพนธ์แตกต่างกันในด้านใดบ้าง

2. ควรมีการเปรียบเทียบการใช้วิทยานิพนธ์ในแต่ละสาขาวิชา ภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ บ้างว่าแต่ละสาขาวิชา มีผู้ต้องการใช้วิทยานิพนธ์เป็นจำนวนมากน้อยเพียงใด

3. ควรมีการศึกษการใช้วิทยานิพนธ์ในห้องสมุดโดยวิธีการอื่น เช่น จากการสัมภาษณ์, เก็บสถิติจากตัวเล่มวิทยานิพนธ์ที่มีผู้ใช้เพื่อให้ทราบว่าวิทยานิพนธ์แต่ละชื่อเรื่องมีผู้ใช้บริการมีจำนวนมากน้อยต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ ตันต์เกตุร. 2545. รายงานการวิจัย เรื่อง การสืบค้นฐานข้อมูลโปรแกรม INNOPAC ของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

กัญญา วีรยวรรณะ. 2536. "การศึกษาสภาพปัญหา การเรียน การสอน และการวิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาไทย." วิทยานิพนธ์ครุ ศาสตร อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

กานต์รวี โกมลดิษฐ์. 2544. "ความพึงพอใจในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- กานต์วี โกมลดิษฐ์. 2547. คู่มือการอบรมความรู้พื้นฐานการให้บริการห้องสมุด คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. กรุงเทพฯ : คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- คณะวิศวกรรมศาสตร์. 2546. รายงานประจำปี ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- จิตรา ทับแสง. 2528. ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัย สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปีการศึกษา 2507-2516. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุมพล วนิชกุล และคนอื่นๆ. 2532. ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า. กาญจนบุรี : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์วิทยาลัยครูกาญจนบุรี
- ฉัตรวรรณ เหมฤดี. 2542. การประเมินระบบห้องสมุดอัตโนมัติในแพคในเครือข่ายห้องสมุด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจลิยว พันธุ์สีดา. 2539. คู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน. กรุงเทพฯ : คอมฟอร์ม.
- ชินวุธ สุนทรสิมะ. 2529. หลักและวิธีการทำวิทยานิพนธ์ รายงานประจำภาคและเอกสารวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ณีนดา สวัสดิสรพร. 2522. "การสำรวจการใช้ทรัพยากรห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อประกอบคำสอนของคณาจารย์." วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองบุบ มีต้องปัน. 2529. การจัดบริการและการใช้วิทยานิพนธ์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ. 2535. ฐานข้อมูลออนไลน์ในการค้นคืนสารสนเทศออนไลน์ (Online Information Retrieval). กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิธิมา สังคหะ. 2537. "การค้นข้อมูลด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัติในห้องสมุดมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย." ข่าวสารสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 7(2-3) : 7-25.
- นุชศรา กลัดเนียม. 2540. "การสืบค้นรายการบรรณานุกรมจากระบบ OPAC ของผู้ใช้ในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย." ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพลิน ไชยเสนะ. 2528. "ปัญหาการใช้หนังสือและวัสดุห้องสมุดประกอบการวิจัยวิชาการศึกษาในประเทศไทย ระหว่างปีการศึกษา 2510-2515." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัลลิกา นาถเสวี. 2529. ความรู้เบื้องต้นทางบรรณารักษศาสตร์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ยุพดี จารุทรัพย์. 2527. "การใช้วิทยานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัย." *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตติกาล ทิมเจริญ. 2531. "การวิเคราะห์ข้อความรู้ในวิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงปีการศึกษา 2525-2528." *วิทยานิพนธ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 15-16*

วาสนา อภิญาวงศ์. 2534. *การใช้วิทยานิพนธ์ในห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

ศรีรัตน์ วัฒนา. 2525. "การใช้ผลการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์." *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*

สมพงศ์ เกษมสิน. 2515. *ข้อเสนอแนะในการเขียนรายงาน ภาคนิพนธ์และวิทยานิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.*

สุรีย์ บุญงามคง. 2528. "ความต้องการและการใช้ข้อสนเทศของคณาจารย์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง." *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

_____. 2541. *ระบบงานสารนิเทศห้องสมุด สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง : ตอนที่ 5 โมดูล Acquisition และ Serials Control จัดทำโดยฝ่ายประสานงานห้องสมุดคณะ สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ฉบับอัดสำเนา.*

สุวรรณ สุวรรณเวช. 2525. *หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวการเขียนวิทยานิพนธ์ รายงานทางวิชาการ และรายงานประจำภาค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.*

สุวิทย์ อารีกุล. 2521. *หลักการวิจัยและการเสนอผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์.*

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2543. *คู่มือการประกันคุณภาพการปฏิบัติงานของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*

อรุณี ทรงพัฒนา. 2537. "การใช้หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา." *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.*

อัมพร บันศรี. 2530. *การจัดและบริหารงานห้องสมุด = Library organization and administration. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

Boyer, C J. 1973. *The doctoral dissertation. Metuchen : Scarecrow Press.*

Davinson, Donald. 1977. *Theses and dissertations : an information sources. London : Clive Bingley.*

Downs, Robert Bingham and Keller, Clara D. 1975. *How to do library research. 2nd ed. Urbana : University of Illinois.*

- Harris, George and Huffman, Robert. Cataloging of theses : a survey. *Cataloging & Classification Quarterly*. 5 (Summer 1985) : 1-15.
- Moore, Julie L. Bibliographic control of American doctoral dissertation. *Special Libraries* 63 (May-June 1972) 5-7.
- Koefod, Paul E. 1969. *The writing requirements for graduate degrees*. Englewood Cliffs McGraw-Hill.
- McPhie, C J. 1959. *Factors affecting the use and value of dissertations in Social Studies education*. Stanford : Stanford University.
- Patterson, Kelly, White, Carol and Whittaker, Martha. Thesis handling in university libraries. *Library Resources & Technical Services*. 21 (Summer 1976) : 274-285
- Ramaiah, L.S., and Chandra TV Prafulla. 1985. Research dissertations : problems of acquisition. *Herald of Library Science*. 48 (March 1987) : 149-154.
- Repp, Joan M., and Glaviano Cliff. *Dissertations : a study of the scholar's approach*. College & Research Libraries 48 (March 1987) : 149-154.
- Urguhart, Christine. 1979. *Provision and use of thesis information*. London : British Library Research & Development Department.

อัตราค่าโฆษณา วารสารห้องสมุด

วารสารวิชาการรายสามเดือน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ ความคิด ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (จัดพิมพ์ส่งให้สมาชิกทั่วประเทศ)

ประเภท I ปกหลังเดิมหน้า 4 สี

- | | |
|---------------------|--------------|
| 1. 4 ฉบับ (1 ปี) | = 20,000 บาท |
| 2. 2 ฉบับ (ครึ่งปี) | = 10,000 บาท |
| 3. 1 ฉบับ | = 6,000 บาท |

ประเภท II ด้านในปกหลังเดิมหน้า

- | | |
|---------------------|--------------|
| 1. 4 ฉบับ (1 ปี) | = 16,000 บาท |
| 2. 2 ฉบับ (ครึ่งปี) | = 8,000 บาท |
| 3. 1 ฉบับ | = 4,000 บาท |

ประเภท III หน้าในเล่ม (เนื้อใน)

- | | |
|---------------------|-------------|
| 1. 4 ฉบับ (1 ปี) | = 5,000 บาท |
| 2. 2 ฉบับ (ครึ่งปี) | = 2,500 บาท |
| 3. 1 ฉบับ | = 1,300 บาท |

ข้าพเจ้าขอโฆษณาประเภท (กี่ฉบับ).....อัตรา.....บาท

พร้อมนี้ได้แนบเงินสด / ตัวแลกเงิน / ธนาณัติ จำนวน.....บาท

ตัวอักษร (.....)

สถานที่ติดต่อ.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่.....

ใบสมัครสมาชิก สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1. ชื่อ (นาย, นาง, นางสาว).....นามสกุล.....
Name (Mr., Mrs., Miss).....Surname.....
2. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.
3. วุฒิการศึกษา

ชื่อวุฒิ	วิชาเอก	สถาบัน	พ.ศ. ที่จบ
อนุปริญญา.....			
ปริญญาตรี.....			
ปริญญาโท.....			
ปริญญาเอก.....			
อื่นๆ (โปรดระบุ).....			

4. ตำแหน่งปัจจุบัน.....
5. ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี).....
6. ตำแหน่งบริหาร (ถ้ามี).....
7. สถานที่ทำงาน ชื่อหน่วยงาน.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
E-mail.....
8. ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....
9. ความเชี่ยวชาญ/ชำนาญการ.....
10. ประสบการณ์ในการทำงานและผลงาน.....
11. ประเภทของสมาชิก (โปรดกาเครื่องหมาย 3 หน้ารายการที่ท่านสมัคร)

☐ สามัญ (โปรดใส่เครื่องหมายหน้ารายการที่ท่านสมัคร)

☐ บุคคลตลอดชีพ 1,530 บาท

☐ บุคคลรายปี ปีละ 280 บาท

☐ นิติบุคคล ปีละ 530 บาท

☐ วิสามัญบุคคลรายปี ปีละ 230 บาท

หมายเหตุ ราคาโดยรวมอัตราค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นสมาชิกแล้ว

12. สมาชิกชมรม ขอสมัครเป็นสมาชิกชมรมต่อไปนี้ (โปรดระบุเพียงชมรมเดียว)

ในกรณีที่ท่านต้องการสมัครเป็นสมาชิกชมรมมากกว่า 1 ชมรม

สมาชิกตลอดชีพต้องเสียค่าสมัครเพิ่มขึ้นชมรมละ 300 บาท สมาชิกรายปีเสียเพิ่มชมรมละ 30 บาท ยกเว้น ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา เลือกเป็นชมรมที่ 2 สมาชิกรายปี 62.50 บาทต่อปี, ตลอดชีพ 375 บาท

- | | |
|--|----------------|
| ☐ ชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา | อันดับที่..... |
| ☐ ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน | อันดับที่..... |
| ☐ ชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน | อันดับที่..... |
| ☐ ชมรมห้องสมุดเฉพาะ | อันดับที่..... |
| ☐ ชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี | อันดับที่..... |
| ☐ ชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ | อันดับที่..... |
| ☐ ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ | อันดับที่..... |
| ☐ ชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ | อันดับที่..... |
| ☐ ชมรมห้องสมุดสถาบันเอกชน | อันดับที่..... |

13. สิ่งที่ได้รับจากการเป็นสมาชิก

1. วารสาร "ห้องสมุด" ปีละ 4 ฉบับ
2. ข่าวสมาคม เดือนละ 1 ฉบับ
3. สมาชิกสามัญมีสิทธิเลือกตั้งและสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

สมาชิกรายปีสิ้นสุดสมาชิกภาพ ณ วันที่ 31 ธันวาคม ทุกปี

ข้าพเจ้ายินดีปฏิบัติตามข้อบังคับและยินดีร่วมกิจกรรมของสมาคมห้องสมุดฯ

ลงนาม.....ผู้สมัคร

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ การส่งเงิน ธนาณัติ สั่งจ่าย ปณ. คลองจั่น กรุงเทพฯ 10240

ในนาม นางวรรณรัตน์ ศรีน้ำเงิน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

สำหรับนายทะเบียน

ได้รับอนุมัติตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ในการประชุมครั้งที่...../25.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงนาม.....

นายทะเบียน

ใบสมัครสมาชิกวารสารห้องสมุด

เป็นเวลา 1 ปี (4 ฉบับ) ในราคา 250 บาท เล่มปลีกฉบับละ 60 บาท
ค่าจัดส่งทางไปรษณีย์ 10 บาท

เริ่มตั้งแต่วันที่.....เดือน.....ปี.....

ชื่อ ☐ นางสาว ☐ นาง ☐ นาย

อาชีพ.....

ที่ทำงาน.....

.....โทร.....

ที่บ้าน.....

.....โทร.....

สถานที่จัดส่ง ☐ บ้าน ☐ ที่ทำงาน

ลายเซ็น.....

☐ เงินสด ☐ ธนาณัติ หรือ ☐ เช็คไปรษณีย์ สั่งจ่าย ปณ. คลองจั่น

ในนาม **วรรธน์ ศรีน้ำเงิน**

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. (02) 734-8022-3 โทรสาร (02) 734-8024

หมายเหตุ สมาชิกผู้ใดไม่ได้รับวารสารห้องสมุด
โปรดแจ้ง คุณวรรธน์ ศรีน้ำเงิน บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 คลองจั่น บางกะปิ กทม. 10240

โทร. (02) 734-8022-3 โทรสาร (02) 734-8024

ให้บริการ

- ให้คำปรึกษาในการจัดตั้งห้องสมุด
- ออกแบบแปลนห้องสมุด
- จัดหาวัสดุ / อุปกรณ์ห้องสมุด
- จัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับห้องสมุด
- จัดทำบัตรรายการ ครอบชุด
- รับปรึกษาปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานห้องสมุด
- เป็นศูนย์กลางการรับและบริจาคหนังสือ

จำหน่าย

ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ ทุกประการในห้องสมุดที่ได้มาตรฐาน
พร้อมด้วยคุณภาพดีเยี่ยม ในราคายุติธรรม
เงินสดลดเปอร์เซ็นต์

สมาชิกสมาคม

โปรดรีบสมัครเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
ตั้งแต่วันนี้ และท่านจะได้รับวารสารห้องสมุด ข่าวสมาคม
และข่าวสารต่างๆ จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

สนใจใช้บริการ โปรดติดต่อโดยตรง
ตามที่อยู่และโทรศัพท์ข้างต้น

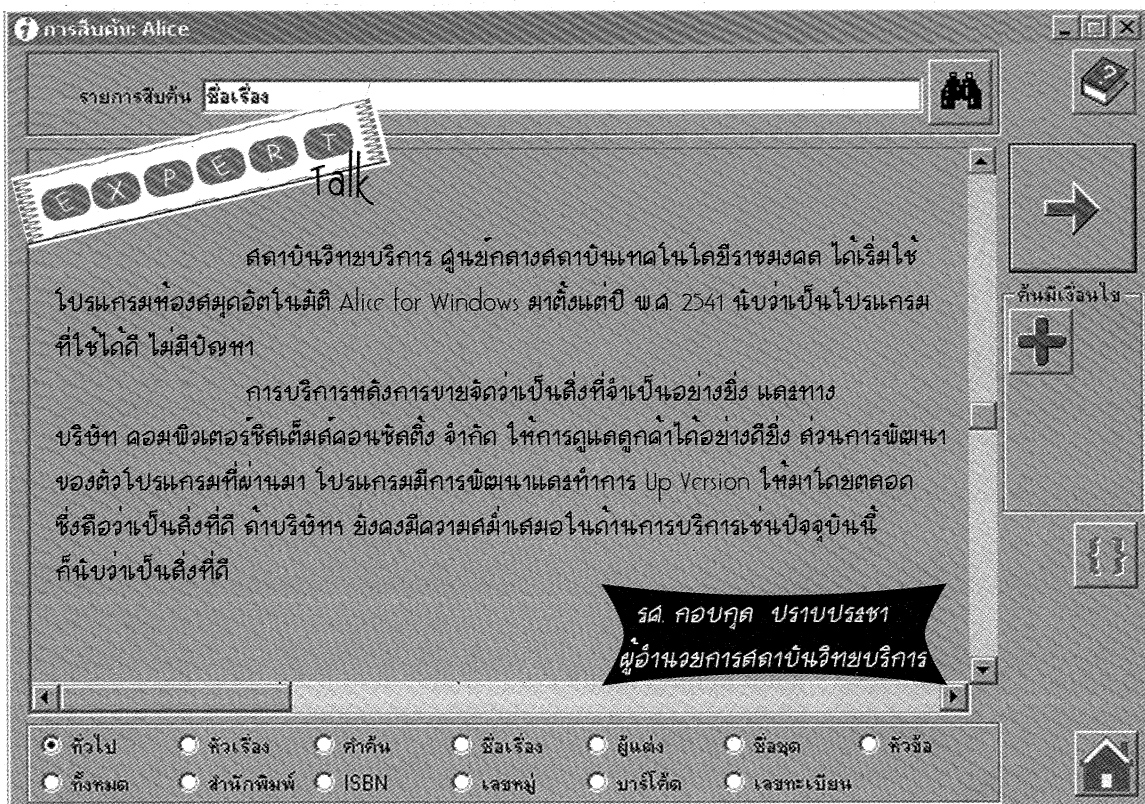


Computer Systems Consulting Co.,Ltd.

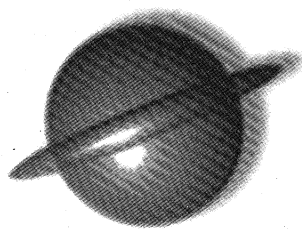
700/66 Regent Srinakarin Tower, Soi Prajit, Srinakarin Road, Suanluang, Bangkok, Thailand 10250

700/66 อาคารเรจินต์ศรีนครินทร์ ซอยประจิตต์ ถนนศรีนครินทร์ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

Tel: (662)722-8440-2 Fax: (662)722-8442



Alice for Windows



สถาบันอึ้ง

สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี

สถาบันราชภัฏอุดรธานี

สถาบันราชภัฏสิงขร

สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ศูนย์ศึกษาศาสตร์ทางเทคโนโลยี

สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี

LOOK UP



โปรแกรมที่องค์กรของคุณควรมี

